

SAMORZĄD MIEJSKI

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

WYCHODZI DWA RAZY NA MIESIĄC

WYDAWCA: ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

REDAKTOR: MARCELI POROWSKI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

WARSZAWA, MAZOWIECKA № 7. TEL. 707-11.

KONTO P. K. O. № 873.

Prenumerata		Ceny ogłoszeń:	
kwartalna	Zł. 9	1 strona za tekstem	Zł. 150
półroczna	" 18	½ strony "	" 80
roczna	" 36	1 strona przed tekstem	" 200
Pojedynczy zeszyt	" 2	½ strony " "	" 100
		Zewnętrzna strona okładki	" 300
		Wewnętrzna " "	" 250
		Miasta korzystają ze zniżki 15%.	

Treść zeszytu 22-go 1930 r.

	Str.
1. Jan Strzelecki: Gospodarka finansowa miast polskich i niemieckich	1071
2. Stefan Zbrożyna: Zagadnienie rachunkowości przedsiębiorstw komunalnych	1078
3. Gospodarka miast w świetle liczb: Toruń	1085
4. Ze Związku Miast Polskich.	
5. Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych, — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.	
6. Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego.	
7. Kronika: I. Ogólna, II. Z życia Miast, III. Różne, IV. Kronika zagraniczna.	
8. Głosy prasy.	
9. Biblijografja.	

Gospodarka finansowa miast polskich i niemieckich

I.

Reforma finansów komunalnych nie przestała być u nas zagadnieniem i ważnem i pilnem. Dlatego też celem jest kontynuowanie prac, pogłębiających naszą wiedzę o finansach komunalnych.

Praca, którą zaczynamy tym artykułem, ma na celu porównanie niektórych momentów z dziedziny finansów większych miast u nas i w Niemczech.

Dane statystyki niemieckiej dotyczą miast większych z ludnością powyżej 50.000. Miasta te uszeregowano w 4 grupy:

1-sza grupa obejmuje Berlin, 2-ga miasta z ludnością powyżej 200.000 mieszkańców, 3-cia grupa miasta z ludnością od 100 — 200 tys. mieszk., 4-ta grupa miasta z ludnością od 50 — 100 tys. mieszkańców.

Odpowiednio na 4 grupy podzieliliśmy miasta polskie. Do 1-ej grupy zaliczyliśmy Warszawę, do 2-ej — Łódź, Lwów, Poznań, Kraków, do 3-ej — Wilno, Katowice, Lublin, Bydgoszcz, Sosnowiec, do 4-ej Częstochowę, Białystok, Król. Hutę, Radom, Kalisz i Stanisławów.

Niemieckich miast jest w każdej grupie więcej.

W grupie miast od 50.000 — 100.000 są miasta: Herne, Osnabrück, Beuthen, Freiburg, Würzburg, Bonn, Görlitz, Bielefeld, Darmstadt, Recklinghausen, Zwickau, Gera, Bottrop, Offenbach, Heidelberg, Regensburg, Remscheid, Pforzheim, Fürth, Liegnitz, Wesermünde, Frankfurt/O, Elbing, Potsdam, Flensburg, Wattenscheid, Brandenburg, Gladbeck, Hildesheim, Kaiserslautern, Koblenz, Trier, Ulm, Castrop - Rauxel, Jena, Tilsit, Solingen, Cottbus, Hamm, Sterkrade.

W grupie miast od 100.000 — 200.000: Barmen, Kassel, Elberfeld, Augsburg, Aachen, Wiesbaden, Karlsruhe, Braunschweig, Erfurt, Krefeld, Mülheim, Hamborn, Hindenburg, M.-Gladbach, Münster, Plauen, Harb. Wilhelmsburg, Oberhausen, Ludwigshafen, Gleiwitz, Hagen.

W grupie miast powyżej 200.000: Köln, München, Leipzig, Dresden, Breslau, Frankfurt/M, Essen, Dortmund, Düsseldorf, Hannover, Nürnberg, Stuttgart, Chemnitz, Gelsenk.-Buer., Magdeburg, Königsberg, Duisburg, Stettin, Mannheim, Altona, Bochum, Kiel, Halle.

Dla Polski przyjęliśmy zamknięcia rachunkowe za r. 1928/29 dla Niemiec dane 1928 r.

Dane, dotyczące miast niemieckich, zaczerpnęliśmy z „Rocznika Statystycznego Miast Niemieckich“ (Wydawnictwo Związku Miast Niemieckich).

Układ tablic w tym roczniku jest inny, niż w naszych publikacjach. Stwierdzić musimy, że ten fakt niezmiernie utrudniał nasze zadanie. Swoje przeglądy finansowe opierają poza Niemcy nie na zamknięciach rachunkowych, a na preliminarzach budżetowych. Niemcy twierdzą, że ogólne tendencje rozwojowe można rozpoznać prawie tak samo dobrze z **preliminarzy budżetowych**, jak i z **zamknięć rachunkowych**, a opierając się na preliminarzach budżetowych otrzymują dane o 1½ roku wcześniej. U nas, w Polsce zamknięcia rachunkowe dla miast mamy dopiero za rok 1928/29, obliczenia oparte na budżetach moglibyśmy mieć już dla bieżącego roku budżetowego 1930/31.

Pomiędzy polską statystyką finansów komunalnych a niemiecką, publikowaną przez ich związek miast, zachodzi jeszcze dalsza różnica, wynikająca z innego tu i tam podziału wydatków związków komunalnych na zwyczajne i nadzwyczajne.

Według zasad statystyki niemieckiej budżet nadzwyczajny obejmuje te tylko wydatki, które nie mogą być pokryte z bieżących zwyczajnych dochodów, a dla pokrycia których trzeba zaciągać pożyczki albo też w ciągu szeregu lat tworzyć specjalne fundusze. Nasze przepisy wychodzą z innego założenia. Do wydatków nadzwyczajnych zalicza się u nas: wydatki na powiększenie majątku komunalnego, budowę, rozszerzenie, rekonstrukcję i kapitalny (gruntowny) remont urządzeń i zakładów dobra publicznego oraz przedsiębiorstw, poza wszystkie wydatki niezwiązane z normalnym tokiem gospodarki komunalnej oraz wydatki na przedterminowe spłaty pożyczek długoterminowych.

To też u nas obserwujemy fakty takie, że wydatki, pokrywane zwyczajnymi dochodami, zaliczamy do nadzwyczajnych, a zwyczajne wydatki pokrywamy często nadzwyczajnymi dochodami. U Niemców decyduje charakter dochodu, u nas charakter wydatku. Uważamy, że nasz punkt widzenia jest słuszniejszy — ale nie chcemy tu szerzej omawiać spraw formalno - budżetowych. Zatrzymaliśmy się na chwilę około tej sprawy tyl-

ko dlatego, by wskazać na trudności w porównywaniu danych naszych i niemieckich publikacyj. Trudności te powodują to, że porównanie ograniczyć musimy do zagadnień ogólnych, gdzie rozporządzamy danymi, o możliwości porównywania których jesteśmy przekonani *).

*

*

*

Pierwszem z tych zagadnień są ogólne wyniki finansowe gospodarki działów administracyjnych (Kämmereiverwaltung). Chodzi tu przede wszystkim o próbę porównawczego ujęcia wyników gospodarki finansowej miast bez nadwyżek przedsiębiorstw i bez wpływów podatkowych.

To co należy zaliczyć do przedsiębiorstw, nie jest wprawdzie zupełnie dokładnie ustalone i u nas i w Niemczech. Świadczy o tem choćby ten fakt, że w zestawieniach, publikowanych przez Niemiecki Związek Miast, treść tego działu ulegała zmianom. Tak samo i u nas skonstatować trzeba brak jednolitego postępowania w zaliczaniu niektórych działów gospodarki miejskiej do działu administracyjnego, albo też do przedsiębiorstw. Tem nie mniej sądzimy, że porównanie odnośnych danych statystyki niemieckiej i polskiej posiadać dla nas będzie wartość ogólnie orjentacyjną.

I u nas i w Niemczech istnieje pewna grupa dochodów, które ze względu na ich charakter, niektórzy zaliczają do podatków, inni do opłat. Z tego więc względu odnośne dane naszej i niemieckiej statystyki finansów komunalnych o podatkach nie są absolutnie porównalne. I w tym jednak wypadku jesteśmy zdania, że dla celów ogólnej orientacji możemy sobie na pewne porównania pozwolić.

*

*

*

Budżety **administracyjne** *) miast są wszędzie i u nas i w Niemczech deficytowe, to też z kolei zainteresowało nas zagadnienie, w jaki sposób deficyty te są pokrywane, w szczególności zaś w jakim stopniu nadwyżki przedsiębiorstw i wpływy podatkowe pokrywają niedobory budżetu administracyjnego.

*) Dane publikowane przez niemiecką państwową statystykę finansów komunalnych, nie zwiększają możliwości opracowań porównawczych. Nasze wywody i obliczenia dotyczą jedynie wydatków zwyczajnych.

*) Termin „budżet administracyjny“, użyty tu jest nie w znaczeniu przyjętem u nas, lecz jako odpowiednik niemieckiego Vämmereiverwaltung, jest to budżet bez wpływów podatkowych i dochodów netto przedsiębiorstw.

TABLICA 1. Miasta polskie.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
	Ilość mieszkańców w tys.	Suma zwyczajnych wydatków administr. w tys. zł.	Wielkość zwyczajnych wydatków administr. na 1 mieszk. w złotych	Zwyczajne dochody administr. w tys. zł.	Niedobór zwyczajnego budżetu administr. w tys. zł.	Niedobór zwyczajnego budżetu administr. w tys. zł.	Wpływy do ogółu wydat. budżetu administr.	Źródła pokrycia niedoboru budżetu administr. ze wskazaniem, jaką część (ile %) niedoboru były w stanie pokryć wpływy z tych źródeł			Wpływy rubr. 8, 9 i 10 były w stanie pokryć niedobór budż. admin. w %	Obciążenie podatkowe na 1 mieszk. w złotych			
						na 1 mieszkańca w zł.		Czysty zysk z przedsiębiorstw	Inne zwyczajne dochody niewliczone do admin. a)	Podatki					
						w % do ogółu wydat. budżetu administr.		suma w tys. zł.	suma w tys. zł.	suma w tys. zł.					
Warszawa	1068	113956	106,7	27107	86649	81,3	76,2	12374	14,2	3017	3,9	72367	83,3	101,0	67,8
Przeciętna dla grupy A	319	22478	70,5	6351	16127	50,6	71,7	1681	10,4	492	3,1	16847	104,5	117,9	52,8
" "	128	7677	60,0	1687	5990	46,8	78,0	769	12,8	226	3,8	5860	97,8	114,4	45,8
" "	76	3316	43,6	743	2573	33,9	77,6	298	11,6	92	3,6	2453	95,3	110,5	32,3

a) — rubryki 9-tej nie należy porównywać z rubryką 9-tą tablicy dla miast niemieckich. Zaliczono tu dochody wykazane w zamknięciach rachunkowych jako: inne subsydia i zasiłki.

Chodziło nam o uchwycenie tego, czy istnieje jakieś podobieństwo pod tym względem pomiędzy miastami naszymi i naszych zachodnich sąsiadów. Staraliśmy się przy tej okazji wyrobić sobie pogląd na to, jak wygląda obciążenie ludności podatkami na rzecz miast.

Wyniki naszych dochodzeń zobrazowaliśmy w tablicach, które podajemy czytelnikom, zwracając ich uwagę raz jeszcze na to, że powinna im ona służyć jedynie jako materiał ogólnie - orientacyjny. Nie mając szczegółowych danych niemieckich, nie mieliśmy bowiem możliwości przerebienia opublikowanych liczb tak, by odpowiadały one zupełnie danym polskim. Trudno nam było również z tego samego względu dostosować liczby polskie do liczb niemieckich.

Z tablic wynika przedewszystkiem, że istnieje w ogólnych zarysach duże zasadnicze podobieństwo między finansową gospodarką miast naszych i niemieckich.

*

*

*

I tu i tam budżety administracyjne *) wykazują niedobory i tu i tam przeciętne, określające niedobór budżetu administracyjnego dla poszczególnych grup miast nie bardzo odchylają się od siebie.

Różnice zachodzą w absolutnej wielkości obserwowanych zjawisk — jakoś ich jest zasadniczo ta sama.

Główną przyczyną tych różnic jest ten fakt, że zakres gospodarki gmin miejskich w Niemczech jest o wiele szerszy niż u nas. Ujawnia się to w wielkości wydatków na głowę ludności. I w stolicach i w odpowiednich grupach miast wydatki miast niemieckich na głowę ludności są kilkakrotnie większe.

W tej płaszczyźnie istnieje jeszcze jedna różnica między Polską a Niemcami. U nas odstęp między poszczególnymi grupami miast są o wiele większe niż w Niemczech. Tam ustalił się już jednolity typ gospodarki średnio i wielkomiejskiej. My wyciągamy dopiero nasze średnie miasta na wyższy poziom. W naszej trzeciej grupie (od 100 — 200.000 mieszkańców) ogólny poziom specjalnie obniżają Wilno i Sosnowiec. Czwarta grupa składa się u nas przeważnie z miast b. zaboru rosyjskiego, a więc miast, które samorządu nie znały.

Odpowiednikiem do dużych wydatków na głowę ludności w miastach niemieckich jest silne obciążenie ludności podatkami. Jest ono również kilkakrotnie większe od naszego. Istnieje niezaprzeczalnie duża różnica między naszym i niemieckim życiem gospodarczym, tym niemniej liczby nie-

mieckie skłaniają do wnioskowania, że **stopniowe zwiększanie intensywności gospodarki naszych miast jest możliwe.**

Przedsiębiorstwa miejskie wydatniej zasilają kasę miejską w Niemczech niż u nas. Różnice są tu jednak stosunkowo nie tak znaczne. Municypalizacja w dziedzinie zaopatrzenia ludności w siłę, światło, wodę, środki komunikacji i t. d., poczyniła w Niemczech kolosalne postępy. My stawiamy w tej dziedzinie nieraz dopiero pierwsze kroki. W tych warunkach liczby, które ustaliła nasza statystyka dla Polski są bardzo korzystne.

Chcemy zwrócić uwagę czytelnika na to, że u nas często podatki, wpływające do kas miejskich, pokrywają niedobór budżetu nadzwyczajnego. Obserwujemy w r. 1928/29 w: Łodzi, Lwowie, Poznaniu, Katowicach, Wilnie, Bydgoszczy, Królewskiej-Hucie, Radomiu. Niestety, w niektórych innych miastach konstatujemy zjawisko odwrotne.

*
* *

Z porównań naszych wynika jeden wniosek. Jeżeli chcemy iść **naprzód** w pracy nad podnoszeniem poziomu naszego życia zbiorowego w gminach miejskich, jeżeli chcemy choć powoli ale stopniowo **doganiać** tych, którzy nas wyprzedzili, musimy jak najszybciej zreorganizować finanse gmin miejskich. Pamiętajmy, tam, gdzie inni łożą setki, my łożymy zaledwie dziesiątki. Aczkolwiek obowiązki tamtych są inne niż nasze i aczkolwiek nie mamy racji ani przyczyn do przejmowania na nasze miasta wszystkich obowiązków, jakie ciążą na miastach niemieckich, **pozostawać** będziemy w tyle, jeżeli nie przyśpieszymy kroku. Musimy więc stworzyć finansowe podstawy do tego, by gospodarka miast naszych mogła być intensywniejszą.

Zagadnienie rachunkowości przedsiębiorstw komunalnych

Ilekoć chodzi o uregulowanie w drodze ustawy, czy rozporządzenia, sprawy, ściśle związanej z bieżącym życiem, tylekoć zachodzi poważna obawa, czy naturalny rozwój i bieg takiej sprawy nie zostanie okaleczony lub zniekształcony. Z tych względów w regulowaniu tego rodzaju spraw wskazana jest jak najdalej idąca ostrożność oraz konieczne jest dokładne zbadanie naturalnych i zdrowych tendencji rozwojowych spraw, które mają być regulowane.

W danym razie mam na myśli sprawę uregulowania zagadnień, dotyczących budżetowania i rachunkowości w przedsiębiorstwach publicznych wogóle, a w przedsiębiorstwach komunalnych w szczególności. Że uregulowanie tych zagadnień nie jest ani łatwe, ani proste, dowodzi fakt istnienia obszernej literatury fachowej w tej dziedzinie. Dotychczas jeszcze trwa poważna dyskusja nad rozwiązaniem wielu problemów, związanych z budżetowaniem i rachunkowością w związkach komunalnych i przedsiębiorstwach komunalnych w szczególności. Obecnie zwłaszcza, kiedy zaczynają coraz głośniejsze rozlegać się hasła oszczędności i racjonalizacji w gospodarce publicznej, kiedy sąsiedzi nasi **robią zdumiewające postępy w dziedzinie organizacji pracy** w związkach i przedsiębiorstwach komunalnych, należy się wystrzegać takiego uregulowania sprawy, któreby doprowadzić mogło gospodarkę komunalną wogóle, a szczególnie gospodarkę przedsiębiorstw do zupełnego skostnienia.

W szczególności samorząd tak młody, jak nasz, nadzorowany przez młodą naszą administrację państwową, taki samorząd musi być szczególnie wrażliwy na wszelkie nowe zarządzenia, krępujące jego działalność.

Zagadnienie budżetowania i rachunkowości w przedsiębiorstwach komunalnych, w ogólnych swych ramowych przepisach zostało naogół trafnie rozwiązane w naszym ustawodawstwie. Jedynie szczegółowe przepisy

rażą niekiedy swą niekonsekwencją i sprzecznością z zasadami ogólnymi. Nie w tem jednak, mojem zdaniem, tkwi źródło zła i niedomagań, na jakie się skarżą kierownicy przedsiębiorstw komunalnych i zarządy miast. Przyczyną główną i zasadniczą tych niedomagań jest, że się tak wyrażę, nieuregulowany stan prawny przedsiębiorstw miejskich. Mimo wyraźnego postanowienia w art. 21 p. 1 dekretu o samorządzie miejskim, że rady miejskie obowiązane są ustalić zasady zarządzania majątkiem miejskim, a więc również obowiązane są ustalić zasady administrowania przedsiębiorstwami miejskimi, — zaledwie nieliczne miasta, jeżeli chodzi o obszar b. Kongresówki, dotąd na to się zdobyły i stosunek wzajemny między przedsiębiorstwem i gminą uregulowały w drodze miejskiego statutu. Nie pomogą najlepsze przepisy budżetowe i kasowo-rachunkowe, jeżeli kierownik, czy buchalter przedsiębiorstwa nie wie dokładnie, jaki jest majątek przedsiębiorstwa, jaki kapitał zakładowy i obrotowy, kto ma prawo i w jakich granicach dysponować funduszami i wpływami przedsiębiorstwa, następnie które zobowiązania mają być ściśle regulowane przez kasę przedsiębiorstwa, a które przez kasę komunalną, oraz kto i w jakim stopniu jest odpowiedzialny za kierownictwo przedsiębiorstwem, — czy prezydent lub burmistrz, czy inżynier-dyrektor przedsiębiorstwa i jak daleko sięgają ich kompetencje w zarządzaniu przedsiębiorstwem.

Do tego, aby budżet był prawidłowo sporządzony, żeby mógł być z roku na rok porównywany, żeby sprawozdania r-kowe dawały istotny i rzetelny obraz stanu przedsiębiorstwa, wreszcie żeby rachunkowość umożliwiała kalkulację, — potrzebne jest istnienie pewnych stałych norm statutowych, któreby dawały podstawę do rachunku. Statut więc musi określać, oprócz wysokości kapitału zakładowego i obrotowego, jeszcze normy odpisów na amortyzację, normy oprocentowania kapitału zakładowego, normy odpisów na kapitał renowacyjny, sposób ich lokowania i dysponowania. Z tą chwilą, kiedy statut przedsiębiorstwa zostanie przez radę miejską uchwalony, normy, w statucie zawarte, nie powinny rok rocznie podlegać zmianom, jak to się dotychczas dzieje, lecz zmiana powinna być dokonywana przez radę kwalifikowaną większością głosów.

W ten sposób zostanie statutowo ustalona odpowiedzialność osób za prawidłowe funkcjonowanie przedsiębiorstwa, co niewątpliwie wzmocni stanowisko fachowych i odpowiedzialnych kierowników przedsiębiorstw wobec zarządu miasta i jego organów. Dla tego też, zarówno centralne organizacje samorządowe, jak i władze nadzorcze, powinny dopilnować wykonania wspomnianego postanowienia ustawowego, gdyż to pozwoli na wyjście z chwilowego chaosu i stworzy podstawę normalnej pracy i nor-

malnego rozwoju dla przedsiębiorstw komunalnych. Opracowania wzorowych projektów statutów dla przedsiębiorstw komunalnych powinny się podjąć centralne organizacje samorządowe, aby w ten sposób ułatwić związkom komunalnym spełnienie ciężących na nich obowiązków.

Wróćmy teraz do spraw budżetu i rachunkowości przedsiębiorstw komunalnych. Dążeniem zasadniczym w tej dziedzinie powinno być powiązanie budżetu przedsiębiorstwa z jego rachunkowością, opartą na zasadach rachunkowości podwójnej. Zasada ta bardzo trafnie została ujęta ogólnie w przepisie § 39 rozporz. Ministr. Spr. Wew. z dnia 28 czerwca 1926 r., jednakże przykładowe jej rozwinięcie, jest b. niedostateczne i sprzeczne z zasadą ogólną. W tem przykładowem ujęciu nie da się pogodzić budżet z rachunkowością podwójną, a następnie nie stwarza ono dostatecznych podstaw do prawidłowej i koniecznej kalkulacji w przedsiębiorstwie. Gdyby nie ten przykład, zapewne życie lepiejby rozwiązało te pozorne sprzeczności, wypowiedziane w ogólnej zasadzie, a buchalterzy komunalni nie byłiby wprowadzeni na bezdroża i znaleźliby właściwe rozwiązanie. Opublikowany w „Buchalterze Polskim“ z czerwca r. b. projekt zmiany przepisów dotychczasowych, nie poprawia obecnego stanu rzeczy. Wystarczy powiedzieć, że nie usuwa braków dotychczasowych, ale dodaje jeszcze nowe przez pomieszanie przepisów budżetowych z przepisami czysto rachunkowymi, miesza pojęcie czystego zysku z pojęciem nadwyżki budżetowej, oraz zmienia przyjęte ogólnie w rachunkowości pojęcia, dotyczące odpisów na amortyzację i renowację. Nie rozwiązuje więc zadania, jakie z punktu widzenia życia należy rozwiązać, biorąc za podstawę ogólną zasadę, zawartą w przepisie § 39 rozp. M. Spr. Wew. z dn. 28.6.26 r. Sądzę, że budżet przedsiębiorstw pracy przedsiębiorstwa, a ponadto możliwość zgrupowania kont, stanowiących podstawę do kalkulacji. Konta rachunkowe, wypełniane i systematycznie co miesiąc porównywane, dają możliwość szczegółowego wniknięcia w każdorazowy stan przedsiębiorstwa. Zaś porównanie stanu tych kont z końcem okresu rachunkowego z zapreliminowanymi na tychże kontach sumami na początku tego okresu da nam sprawdzian co do prawidłowości i słuszności budżetowych przewidywań. W dziedzinie dostosowania rachunkowości kupieckiej (buchalterji podwójnej) do potrzeb samorządów, miast niemieckie poczyniły bardzo wiele, ciekawych i dających się również u nas zastosować doświadczeń i ulepszeń. Pozwolę sobie podać taki jeden przykład według sprawozdania Frankfurtu n/M. o stanie racjonalizacji administracji miejskiej, zawartego w wydawnictwie „Reformen in der Städtischen Verwaltungen“ (Band V der Schriftenreihe des D. I. W. I. V.).

NORMALNY PLAN KONT

dla przedsiębiorstw miasta Frankfurtu n/Menem.

B i l a n s

Konto stanu

Konto wyników

Konto produkcji.

4111. Hipoteki

4112. Akcepty

4113. Kaucje

5. Wierzyciele

6. Rachunek zaliczek

I. Rachunkowość administracji.

A. Konta stanu.

- 0. Kapitał zakładowy
 - 00. Place
 - 01. Budynki
 - 02. Urządzenia administracyjne
 - 021. Urządzenia biurowe
 - 022. Maszyny biurowe
 - 03. Urządzenia zakładu
 - 04. Rachunek rozszerzenia zakł.
 - 05. Wartości idealne
- 1. Środki obrotowe
 - 10. Kasa
 - 11. Główna Kasa Miejska
 - 12. Bank Państwa
 - 13. Inne Banki
 - 14. P. K. O.
 - 15. Weksle
 - 16. Papiery wartościowe.
- 2. Zasoby administracyjne
- 3. Dłużnicy
- 4. Środki przedsiębiorstwa
 - 40. Środki własne
 - 400. Kapitał
 - 401. Rachunek odpisów
 - 402. Wkłady zwrotne
 - 403. Rachun. odnowienia
 - 41. Środki obce
 - 410. Pożyczki
 - 411. Długoterm. obce środ.
 - 4110. Kredyt bank.

B. Konta wynikowe.

- 7. Wydatki administrac. i odpisy
 - 70. Zarząd ogólny
 - 700. Personel (pensje)
 - 7000. Urzędnicy
 - 7001. Funkcjonar.
 - 7002. Płace dzienne
 - 7003. Inne
 - 701. Najem, dzierżawy, na-
leżytości
 - 702. Utrzymanie czystości,
opał, światło, zużycie
siły, dozór
 - 703. Przedmioty biurowe
(łącznie z kupnem
książek i prenumerat.)
 - 704. Portorja (poczta, tel.)
 - 705. Ubezpiecz. ruchomości
 - 706. Koszty transportu
 - 707. Radca prawny i koszty
sądowe
 - 708. Utrzymanie biura
 - 709. Inne wydatki
 - 71. Wydatki socjalne
 - 710. Ubezpieczenia socjalne
 - 711. Odprawy
 - 712. Emerytury i zaopa-
trzenia po zmarłych
 - 713. Odstępne i spłata od-
szkodowań

- 714. Przedstawiciel. zakł.
- 715. Manko kasjera i fałsz. pieniądze
- 716. Prawny doradca
- 717. Zużycie i utrzymanie służbowego i ochron. ubrania
- 718. Ochronki, umywalnie, jadalnie i kąpieliska
- 719. Inne socjalne wydatki
- 72. Opłaty i podatki
 - 720. Opłaty miejskie przedsięwzięcia
 - 721. Inne opłaty na rzecz miasta
 - 722. Inne opłaty
 - 723. Podatek dochodowy
 - 724. „ majątkowy
 - 725. „ przemysł.
 - 726. „ obrotowy
 - 727. Opłaty przemysłowe
 - 728. Podatek od placów i budynków
 - 729. Inne podatki
- 73. Czynsze, wynagrodzenia i opusty
- 74. Podróże i przyjęcia
- 75. Akwizycja
- 76. Magazynowe wydatki administracyjne
 - 760. Pensje urzędników
 - 761. Pensje funkcjonarj.
 - 762. Robocizna
 - 763. Inne
- 77. Wydatki sprzedaży (koszty sprzedaży)
 - 770. Pensje urzędników
 - 771. Pensje funkcjonarj.
 - 772. Robocizna
 - 773. Tabor (przewóz)
 - 774. Inne
- 78. Konto spłaty pożyczek
- 79. Odpisy
 - 790. Odpisy zwyczajne
 - 7900. Odpisy na bud. (amortyzacja)
 - 7901. Odpisy na amortyzację admin. urządzeń
 - 7902. Odpisy na amortyzację zasobów administracyj.
 - 7903. Odpisy na amortyzację należn. dłużników
 - 791. Odpisy nadzwyczajne
 - 7910. Odpisy na amortyzację budyn.
 - 7911. Odpisy na amortyzację admin. urządzeń
 - 7912. Odpisy na amortyzację zasobów
 - 7913. Odpisy na amortyzację należn. dłużnik.
- 8. Dochody (wpływy)
 - 80. Ogólne wpływy
 - 81. Wpływy z produkcji
 - 83. Czynsze
 - 83. Inne wpływy
- II. Konto produkcji.**
- 9. Rachunek produkcji
 - A. Konta stanu.*
 - 90. Remanenty zakładu
 - 900. Materjały surowe

901. Materiały pomocnicze	936. Koszty transportu
902. Narzędzia	937. Odpisy wartości zakł.
903. Półwyroby	9370. Odpisy zwyczaj.
904. Towary w fabrykacji	93700. Odpisy
<i>B Konta wynikowe.</i>	na kapit.
	zakład.
a). Rodzaje kosztów.	93701. Odpisy
91. Wydatki materiałowe (surowiec i materiały pomoc.)	na kapit.
92. Wydatki na robociznę	zapas.
93. Wydatki placowe	9371. Odpisy nadzw.
930. Personel	93710. Odpisy
9300. Pensje urzęd.	na kapit.
9301. Pensje funkcj.	zakład.
9302. Robocizna	93711. Odpisy
9303. Inne	na kapit.
931. Najem, dzierżawy, należytości	zapas.
932. Utrzymanie czystości, opał, światło, zużycie energii (siły) i dozór	938. Utrzymanie
933. Ruchomości biurowe	939. Inne wydatki
934. Poczta i telefony	b). Koszty w/g pozycji
935. Ubezpieczenie ruchom.	94. Pozycje kosztów pomocnicz.
	95. Pozycje kosztów produkcji
	c). Koszty w/g działów
	96. Koszty przypadające na produkt lub na zakład.

Oczywiście ten przykład obejmuje buchalterję przedsiębiorstwa bardzo rozwiniętego, gdzie poszczególne, podrzędne często pozycje, mogą odgrywać poważną rolę i wymagają szczegółowej kontroli. Gdybyśmy jednak szczegóły odrzucili i zatrzymali się na pozycjach, oznaczonych w przykładzie liczbami jednostek, i dziesiątków, będziemy mieli plan ramowy, który w szczegółach mogą sobie przedsiębiorstwa rozwijać w zależności od swego aparatu. Zasadniczo plan ten dzieli się na cztery części: **pierwsza**, to obraz majątkowy przedsiębiorstwa i środków jakimi przedsiębiorstwo dysponuje, **druga** — to koszty administracyjne przedsiębiorstwa z rozbiciem na koszty, zgrupowane tak, że w każdej chwili stwierdzić można, jakie wydatki poczyniono na administrację samego przedsiębiorstwa wzgl. grup, aby później materiał móc zużytkować do kalkulacji i orjentować się ile poszczególne grupy kosztów wynoszą, np. ile wynoszą koszty sprzedaży, koszty magazynowe, wydatki socjalne i t. p. **Trzecią** grupę obejmują koszty produkcji, ułożone w ten sposób, iż musi być prowadzona kontrola rema-

mentów, — rzecz bardzo ważna z punktu widzenia prawidłowej kontroli i kalkulacji. Ponadto grupa ta obejmuje koszty, obciążające całkowicie i wyłącznie samą produkcję i utrzymanie zakładu w stanie ruchu. Czwarta grupa b) i c) są to konta kalkulacyjne w dwóch warjantach kosztów: kosztów pomocniczych i kosztów produkcji, oraz podział wg. tego, który dział przedsiębiorstwa obciążają. Ta forma buchalterji podwójnej (kupi-piekiej) daje możność ułożenia budżetu wg. zgóry ułożonego, ogólnego normalnego planu dla wszelkiego rodzaju przedsiębiorstw komunalnych, — daje możność statystycznych porównywań poszczególnych wydatków, a więc ciągłego rozwoju przedsiębiorstwa, daje możność kontroli szczegółowej zużytych materiałów, oraz zestawiania miesięcznych budżetów bez żadnych dodatkowych prac i spisów inwentarzowych.

Trzeba dodać, że ten normalny plan kont znalazł zastosowanie we wszystkich przedsiębiorstwach miasta Frankfurtu nad Menem, z wyjątkiem kasy oszczędności której charakter, jako instytucji raczej bankowej, odbiega od typu normalnego przedsiębiorstwa, czy zakładu komunalnego. Forma ta pozwala nadto na prowadzenie rachunkowości sposobami ulepszonemi a więc: zarówno maszynowe prowadzenie rachunkowości, kartotekowe, przebitkowe, czy ręczne może być tu z powodzeniem zastosowane.

Z wyżej przytoczonych względów byłbym zdania, że projekt nowego rozporządzenia nie powinien dawać szczegółowych norm i przepisów dla prowadzenia rachunkowości w przedsiębiorstwach, lecz zasady ogólne, w ramach których, zgodnie z postępem wiedzy, techniki biurowej i rachunkowej, przedsiębiorstwa mogłyby rachunkowość prowadzić, ulepszać i rozwijać. Szczegóły względnie gotowe plany rachunkowe powinnyby być raczej tylko zalecane, a nigdy jako obowiązujące przepisy dawane do wykonania.

W Niemczech sprawą tą zajmują się Związki Miast, które doświadczenia poczynione przez inne miasta i zbadane przez siebie, zalecają innym miastom do zastosowania. Skostnienie rachunkowości w ramach pewnej formy, nie zawsze doskonałej, może przyprawić miasta o dotkliwe straty, spowodować zacofanie przedsiębiorstw i podwyższyć koszty administracyjne do norm, niewytrzymujących rachunku.

Rachunkowość przedsiębiorstwa ponadto powinna być przejrzysta, aby w zestawieniach rachunkowych mogli się orientować nie tylko zawodowi buchalterzy, ale i przeciętni obywatele, zwłaszcza jeżeli chodzi o udział w życiu samorządowym i o propagandę idei samorządowych wśród najszerszych warstw społecznych.

Gospodarka miast w świetle liczb.

T O R U Ń.

Toruń stolica województwa pomorskiego, położony jest w południowej części tego województwa. Obszar miasta wynosi 3.641 ha.

W roku 1921 Toruń liczył 39.424 mieszkańców, zaś na dzień 1. 4. 1930 r. dane magistratu tego miasta wykazują 56.313 mieszkańców.

Polskie władze miejskie rozpoczęły urzędowanie w dniu 18. I. 1920 r. Całkowite wybory do Rady miejskiej odbyły się: 13. XI. 1921 r., 4. X. 1925 r. i 1. IX. 1929 r.

Pierwszym prezydentem komisarycznym, mianowanym przez Ministra b. dz. pruskiej, był Bolesław Wolszlegier (10. II. - 20 r. — 1. V. - 21 r.), a następnie Bronisław Dietzl (1. V. 21. — 26. IV. 22.). Pierwszym prezydentem z wyboru był Stefan Michałek (27. IV. 22. — 31 I. 24.).

Obecnie prezydentem miasta jest Antoni Bolt (od 8.VIII.1924 r.). Dorobek miasta z okresu odzyskania niepodległości państwa w ważniejszych dziedzinach gospodarki samorządowej przedstawia się, jak następuje:

Budownictwo mieszkaniowe: w okresie 1920—1930 r. wybudowała gmina imponujący gmach urzędu wojewódzkiego, kolonję robotniczą, Port Drzewny (8 budynków) i Mokre (4 budynki), oraz kilka baraków mieszkaniowych. Ogółem pobudowano 524 izb mieszkaniowych. Pozatem wzniesiono 17 budynków gospodarczych i przemysłowych, a mianowicie: halę wystawową, 2 transformatory dla elektrowni, dom restauracyjny przy rzeźni, stację rozdzielczą przy elektrowni, stajnię i budynki gospodarcze przy kolonjach mieszkaniowych. Koszt tych inwestycji wyniósł 2.258.205 zł.

Elektrownia .W 1899 r. gmina Toruń, oraz gmina Mokre zawarły umowę z Tow. Elektr. Singer et Comp., mocą której udzieliły specjalnie utworzonemu Tow. Elektrizitäts-Werke Thorn A. G. koncesji na dostawę światła i siły do roku 1944 i założenie tramwajów do roku 1930. W roku 1914 miasto, na podstawie specjalnej umowy stało się współwłaścicielem elek-

trowni. W roku 1920 elektrownia przeszła pod zarząd przymusowy Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Poznaniu.

W roku 1927 elektrownia w Gródku zaczęła zasilać prądem elektrownię w Toruniu, dla której wybudowano specjalną podstawę na terenie wspomnianej elektrowni miejskiej. W międzyczasie wykonano gruntowny remont turbiny, maszyn parowych i kotłów. Na podstawie odnowiono baterje dla światła, wybudowano nowy prostownik dla zasilania tramwajów, założono nowy kabel wysokiego napięcia (6.000 volt) na przestrzeni 2.600 mtr.

Pozatem przedłużono linię kablową o całe 80.000 mtr., pobudowano 8 stacyj transformatorowych na 6.000 volt oraz 7 stacji na 15.000 volt.

Gazownia. Wybudowana została w r. 1859. W roku 1914 została wydzierżawiona do roku 1965 Tow. Akc. utworzonemu dla eksploatacji elektrowni. W r. 1920 gazownia przechodzi pod zarząd przymusowy Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

Gazownia w Toruniu zajmuje pod względem produkcji 7-e miejsce w Polsce. W ostatnim 10-cio leciu ułożono na terenie gazowni tor tramwajowy i zaprowadzono mechaniczną zwózkę węgla do gazowni. Powiększono i pogłębiono generatory i przebudowano 6 pieców o 60 retortach. Pozatem wybudowano nową benzolownię, przerobiono aparatownię do zgęszczania wody amoniakalnej, ustawiono destylarnię smoły, przebudowano garaż i laboratorium chemiczne, powiększono warsztaty mechaniczne, powiększono sieć rurociągów gazowych o 5.041 m. b. wzmocniono oświetlenie ulic i t. d. Jednem słowem rozbudowano gazownię miasta.

Rzeźnia miejska. W roku 1920 rzeźnia miejska obejmowała 12 budynków łącznie z chłodnią. Wskutek zapoczątkowania wówczas uboju na eksport, rzeźnia okazała się zbyt szczupłą, przeto musiano ją rozbudować.

W roku 1923 powiększono rampę załadawczą przez wybudowanie drugiej masywnej, zaopatrzonej w kojce dla bydła. W r. 1924 powiększone zostały zabudowania stajenne. W r. 1925 wybudowano chłodnię-bekoniarnię, służącą dla mięsa (bekonów), przeznaczonego na eksport. Bekoniarnia umożliwia przerób 500-600 świń tygodniowo. Pozatem odnowiono całkowicie instalacje maszynowe w chłodni, przebudowano nowy komin o wysokości 45 mtr. W roku 1929 przystąpiono do powiększenia bekoniarni-przedchłodni w rzeźni, oraz do powiększenia hali, służącej do wydawania mięsa dla garnizonu w Toruniu. Powiększenie tych pomieszczeń pozostaje w związku z projektem stworzenia warsztatu rzeźniczego i wytwórni konserw.

Tabor miejski służy do czyszczenia miasta i skrapiania ulic w czasie posuchy. W okresie 1920 — 30 zakupiono dwa wozy konne do wywoże-

nia śmieci 1 wóz asenizacyjny, 2 zmiataczki konne, 2 samochody do polewania i zmiatania, 4 wozy do wywożenia śmieci z domów i ulic. Po przeniesieniu taboru miejskiego z ulicy Grudziądzkiej do szopy przy ul. Wały dawne stajnie przebudowano na garaż samochodowy, i pobudowano nowe stajnie dla 26 koni.

Dobra i lasy miejskie. Miasto posiada gospodarstwo rolne 5.626.35 ha z czego na las przypada 3.631.75 ha.

W roku 1920 przejęto lasy miejskie po ustępujących zaborcach poważnie zdewastowane. Starsze drzewostany zostały w czasie wojny światowej wyrąbane i sprzedane; poręby były niezalesione, kultury zaniedbane. Należy zaznaczyć, że lasy stanowiły dla miasta poważne źródło dochodów. Celem usunięcia przynajmniej częściowo spustoszenia w lasach, spowodowanego przez zaborców, zalesiono te poręby, i uzupełniono kultury i młodsze drzewostany.

Park miejski doprowadzono w ostatnim 10-cio leciu do należytego stanu; urządzono nowe ścieżki spacerowe uzupełniono drzewostany, obsadzono ulice miasta drzewkami i urządzono 2 skwery w mieście.

Ogólny obszar parków wynosi 65 ha.

Szpitalnictwo miejskie. Gmina utrzymuje szpital na 210 łóżek, który w r. 1920 liczył tylko 125 łóżek. Szpital posiada oddziały: chirurgiczny, wewnętrzny, zakaźny, gruźliczy, dziecięcy, położniczy i laryngologiczny. Dwa ostatnie oddziały uruchomiono w ostatnich latach. Oddziały te mieszczą się w osobnych budynkach. Liczba chorych, leczonych w szpitalu wzrosła z 1.113 w r. 1920 do 3.114 w r. 1929, co świadczy o wzmagającej się z roku na rok frekwencji chorych. W chwili przejścia szpitala było 2 lekarzy ordynatorów, obecnie pracuje 3 lekarzy ordynatorów, chirurg, internista, laryngolog i 2 asystentów. Pierwszym zadaniem, jakie zrealizował obecny zarząd gminy było przeniesienie poszczególnych oddziałów do własnego budynku i pobudowanie według najnowszych zasad wiedzy lekarskiej sali operacyjnej, oraz gruntowne odnowienie wszystkich sal i korytarzy. Poza tem wybudowano kapliczkę szpitalną, założono ogród na terenach przylegających do szpitala. Sam szpital zaopatrzono w najnowsze aparaty lecznicze.

W roku 1929 uruchomiono przy szpitalu przychodnię, czynną w dzień i w noc. Zakupiono samochód sanitarny i urządzono garaż dla pogotowia sanitarnego, wyposażony we wszelkie niezbędne urządzenia.

Szkolnictwo. W r. 1920 istniały na terenie miasta następujące zakłady naukowe: państwowe Seminarjum nauczycielskie męskie i żeńskie, państw. gimnazjum męskie, miejskie gimnazjum żeńskie, 2 szkoły wydzia-

łowe, 8 szkół powszechnych, 2 ćwiczeniowe przy seminarjach nauczycielskich i 8 ochronek (6 miejskich).

W czasie od 1920 roku do 1930 powstały na terenie miasta następujące szkoły: Szkoła Handlowa Izby Przemysłowo-Handlowej, Państwowa Szkoła Zawodowa żeńska, 2 szkoły średnie, 3 szkoły powszechne, oraz 4 szkoły dokształcające. Pozatem otwarto w tym okresie 3 nowe ochronki.

Przejdźmy teraz do budżetu miejskiego na r. 1930/31. Budżet ten zamyka się w wydatkach i dochodach sumą 4.087.989 zł. i jest większy od budżetu z r. ub. o 153.807 zł.

Na 1 mieszkańca przypada 73 zł. wydatków zwyczajnych. Wydatki na administrację ogólną stanowią na 1 mieszkańca 16 zł. W stosunku do ogólnej sumy wydatków zwyczajnych wynoszą one 21,98%. Wszystkie podatki, prelimitowane w budżecie, stanowią 64,05% dochodów zwyczajnych; dochody z przedsiębiorstw, prelimitowane w budżecie administracyjnym, stanowią 7,70% ogólnej kwoty dochodów zwyczajnych.

Największą rolę odgrywają w budżecie dodatki do podatków państwowych (57,56% wpływów ze wszystkich podatków).

Przeciętne obciążenie 1 mieszkańca wszystkimi podatkami łącznie wynosi 46,72 zł.

Wydatków nadzwyczajnych w budżecie na rok 1930/31 nie prelimitowano.

Ogólna wartość majątku miejskiego wynosi według szacunku na dzień 1. I. 1930 r. 15.694.472 zł.

Ze Związku Miast Polskich.

POSIEDZENIE ZARZĄDU ZWIĄZKU MIAST POLSKICH.

W dniu 4 grudnia 1930 r. o godzinie 11-ej przed południem odbędzie się w sali portretowej Magistratu m. st. Warszawy posiedzenie Zarządu Związku Miast Polskich z następującym porządkiem obrad:

1) Przyjęcie protokołu posiedzenia Zarządu z dnia 28.VI. b. r. (zamieszczony w zeszycie 13 „Samorządu Miejskiego“, str. 590-592).

2) Przyjęcie do zatwierdzającej wiadomości uchwał Komitetu Wykonawczego, powziętych na posiedzeniu w dn. 15.VI. r. b. (protokół z posiedzenia zamieszczono w zeszycie 12 „Samorządu Miejskiego“ str. 590-1).

3) Ustalenie składu osobowego Zarządu, Komisyj oraz delegacyj Związku do ciał opiniodawczych w związku z zaszłymi zmianami.

4) Ustne sprawozdanie dyrektora biura Związku z czynności biura za czasokres od ostatniego posiedzenia Zarządu.

5) Sprawozdanie Komisji Budownictwa Mieszkaniowego.

6) Sprawozdanie Komisji, powołanej na posiedzeniu Zarządu w dniu 28.VI. b. r. do rozpatrzenia sprawy zmiany statutu Związku.

7) Sprawa wydania łącznie ze Związkiem Powiatów i Samorządowym Instytutem Wydawniczym publikacyj oraz ksiąg i druków w sprawie prowadzenia ewidencji i kontroli ruchu ludności.

8) Sprawa powołania do życia Samorządowej Komisji Zdrowia Publicznego.

9) Sprawa uruchomienia poradni przy Związku Miast:

a) prawnej,

b) elektrycznej,

c) urbanistycznej

łącznie ze sprawą finansowania dla miast planów pomiarowych i regulacyjnych,

10) Sprawa wojewódzkich gospodarczych zjazdów miast.

10) Sprawa podjęcia przez Związek Miast prac nad wydaniem instrukcji o organizacji magistratów i organizacji biurowości w magistratach.

12) Sprawa budżetu wydawnictwa „Samorząd Miejski“ na I kwartał 1931 r.

13) Sprawy personalne biura.

14) Przystąpienie Związku Miast do Związku Związków Komunalnych Kas Oszczędności.

15) Wolne wnioski.

Przewiduje się, że posiedzenie trwać będzie od 11 do 14½ i od 17 do 20-ej.

W związku z tem posiedzeniem Zarządu w dniu 3 b. m. odbędą się posiedzenia związkowych Komisyj budownictwa mieszkaniowego i statutowej, oraz w dniu 4 b. m.

przed rozpoczęciem obrad Zarządu Związku odbędzie się posiedzenie Komisji dla organizacji wojewódzkich gospodarczych zjazdów miast.

PORADNIA URBANISTYCZNA.

W celu ułatwienia miastom rozpoczęcia i przeprowadzenia prac pomiarowych i regulacyjnych, biuro Związku Miast podjęło z Tow. Urbanistów Polskich pertraktacje, zmierzające do zorganizowania poradni urbanistycznej przy biurze Zw. Miast. Zadaniem poradni byłoby: udzielanie informacji i porad zarządom miast w dziedzinie regulacji miasta i planów zabudowy, prowadzenie listy osób i instytucyj, fachowo uzdolnionych do prowadzenia prac pomiarowych i regulacyjnych, oraz organizowanie odczytów z dziedziny regulacji i zabudowy na zjazdach miast i w poszczególnych miastach na ich życzenie, opinjowanie o sporządzonych już planach regulacyjnych na życzenie Zarządów miast lub władzy nadzorczej i t. d. Porady, mające charakter instrukcyjny i nie wymagające kosztów wyjazdu na miejsce, byłyby bezpłatne; inne byłyby opłacane przez miasta wg. opracowanej taryfy, przyjętej przez Zarząd Zw. Miast. Odbłyły się w tej sprawie wstępne posiedzenia.

Opracowany został projekt regulaminu poradni, oraz zasady dla określenia norm wynagrodzenia za porady, jak i za prace regulacyjne.

Ze względu na konieczność przeprowadzenia pomiarów i regulacji przez mniejsze miasta, na co władze nadzorcze kładą szczególny nacisk, przypuszczać należy, że powołanie takiej organizacji zainteresuje zarządy miast i umożliwi im należyte wykonanie zadań w tej dziedzinie.

POPARCIE BUDOWY CYWILNEJ SZKOŁY OBRONY PRZECIWGAZOWEJ.

Obrona przeciwgazowa jest nie tylko ogólnopolskim zagadnieniem, lecz interesuje bezpośrednio nasze miasta, które w razie wojny przedewszystkiem stać się mogą obiektem ataków gazowych.

Nawiązując do przemówienia, wygłoszonego na tegorocznym Zjeździe Miast w dniu 15 czerwca r. b. przez przedstawiciela L. O. P., inż. Kuczyńskiego (sprawozdanie ze Zjazdu Miast, str. 10—12), oraz do apelu Prezesa Związku Miast (sprawozdanie ze Zjazdu, str. 85), Związek Miast Polskich zwraca się do Zarządów wszystkich miast o poparcie budowy Cywilnej Szkoły Obrony Przeciwgazowej drogą wstawienia do budżetów odpowiednich sum tytułem zasiłku na budowę tej szkoły.

Mamy to przekonanie, że miasta w dobrze zrozumianym interesie bezpieczeństwa ich mieszkańców nie uchylą się od tego obowiązku obywatelskiego, pomimo znanej ogólnie ciężkiej sytuacji finansowej miast.

LUSTRACJE Z RAMIENIA ZWIĄZKU MIAST.

Na życzenie zarządu m. Kowla Związek Miast przeprowadza tam sprawdzenie rachunkowości i lustrację administracji miejskiej. W najbliższym czasie takie prace będą przeprowadzone w m. Ostrołęce na życzenie tamtejszego zarządu miasta. Koszty, związane z lustracją, pokrywają zainteresowane miasta.

Na skutek decyzji Komisji Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego Związek Miast delegował swego przedstawiciela w celu dania swej opinii o celowości zamierzeń magistratu m. Błonia, będących w związku z podaniem o pożyczkę.

Przegląd ustaw, Rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.

ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE DO DEKRETU O OBOWIĄZKU DOSTAR- CZANIA ŚRODKÓW PRZEWOZOWYCH WODNYCH NA RZECZ WOJSKA W CZASIE POKOJU.

W powyższej sprawie zostało ogłoszone w N. 77 Dzienniku Ustaw Rz. Polsk. pod poz. 603 rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i trzech innych ministrów z dnia 24 lipca 1930 r. Na mocy powyższego rozporządzenia nałożone zostały na urzędy gminne (sołtysów) i magistraty m. in. następujące obowiązki: 1) założenie i utrzymanie w stałej ewidencji wykazów alfabetycznych wszystkich posiadaczy środków przewo-
zowych wodnych żeglugi śródlądowej (bez względu na wielkość środka przewozowego). Wykazy mają być sporządzone oddzielnie dla czterech typów środków przewozowych. 2) sporządzenie i ogłoszenie listy kolejności osób, zobowiązanych do tych świadczeń w danym roku kalendarzowym. 3) rozpatrywanie reklamacyj zainteresowanych. 4) wy-
dawanie nakazów dostarczania środków przewozowych i t. p.

OPLĄTY ZA KARTY OSIEDLENIA.

Ukazało się w N. 77 Dziennika Ustaw R. P. z r. b. pod poz. 605 rozporządzenie Mi-
nistra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 października 1930 r. o opłatach za karty osied-
lenia. Rozporządzenie przewiduje: 1) opłatę w wysokości 50 zł., jeżeli cudzoziemiec
przybył do Rzplitej po dniu 31.XII. 1926 r., lub spóźnił się z wniesieniem podania o kar-
tę osiedlenia, i 2) opłatę w wysokości 3 zł. w pozostałych wypadkach. W wyjątkowych
wypadkach może być petent zwolniony całkowicie lub częściowo od opłaty.

ZMIANA TARYFY OPLAT KONSULARNYCH ZA WIZOWANIE PASZPORTU CU- DZOZIEMSKIEGO.

W N. 77 Dziennika Ustaw R. P. z r. b. pod poz. 606 ogłoszone zostało rozporzą-
dzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 11 sierpnia br. wydane w porozumieniu
z 5-ma zainteresowanymi ministrami, na mocy którego to rozporządzenia m. in. zmie-
niono taryfę opłat konsularnych w pozycji, dotyczącej wiz na paszportach cudzoziem-
ców, lub wystawionych przepustek.

ROZCIĄgniĘCIE DEKRETU O ZATWIERDZANIU PROJEKTÓW POMNIKÓW NA POWIATY WOJEW. WILEŃSKIEGO.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 października 1930 r., ogłoszonym w
Dzienniku Ustaw R. P. N. 78 poz. 608 rozciągnięto moc obowiązującą dekretu z dnia

3 stycznia 1919 r. o zatwierdzaniu projektów pomników ze stanowiska artystycznego (Dz. Praw P. P. N. 5, poz. 93) na: m. Wilno, powiaty: wileńsko-trocki, oszmiański, święciański, brasławski, oraz szereg gmin powiatu mołodeczańskiego, wilejskiego i postawskiego.

STOPA OPŁATY ZA NADZÓR NAD ZAKŁADAMI UBEZPIECZEŃ ZA R. 1929.

Minister Skarbu rozporządzeniem z dnia 29 października 1930 r., ogłoszonym w *Dzien. Ust. R. P. N. 78* poz. 611, ustalił za rok 1929 stopy opłaty za nadzór nad zakładami ubezpieczeń w wysokości dziewięć dziesiątych promille sumy składek brutto, zebranych przez zakłady ubezpieczeń w ciągu roku 1929.

Ustawa ta dotyczy i Komunalnych zakładów ubezpieczeń, podlegających nadzorowi Ministra Skarbu (P. Urz. Kontr. Ubezpiecz.).

PRYZNANIE PRAWA DO ZASIŁKU NIEKTÓRYM KATEGORJOM ROBOTNIKÓW ZATRUDNIONYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM.

W N. 78 *Dziennika Ustaw R. P.* pod poz. 614 i 615 ogłoszone zostały dwa rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 12 listopada 1930 r. w sprawie przyznania prawa do zasiłków częściowo zatrudnionym robotnikom szeregu hut, fabryk i kopalń na Górnym Śląsku, oraz fabryce „Warta” w Częstochowie. W myśl pierwszego z powyższych rozporządzeń, przyznano w okresie od 1 do 30 listopada prawo do zasiłków robotnikom, których zarobek tygodniowy nie przekracza z powodu ograniczenia produkcji pełnego umówionego zarobku za 1, bądź 2 dni pracy, w myśl drugiego rozporządzenia — zarobku za 1, bądź 2, bądź 3 dni pracy.

PODWYŻSZENIE ŚWIADCZEŃ RENTOWYCH W UBEZPIECZENIU INWALIDZKIEM W WOJEW. ŚLĄSKIM.

W N. 18 *Dzien. Ustaw Śląskich* z r. b. pod poz. 28 ogłoszone zostało rozporządzenie Wojewody Śląskiego z dnia 22 września 1930 r. w sprawie podwyższenia świadczeń rentowych w ubezpieczeniu inwalidzkim. Na mocy powyższego rozporządzenia uprawnieni otrzymują podwyżkę renty o 10%, z tem, że bieżące renty w podwyższonej wysokości należy wypłacać od 1 marca 1931 r., a w dniu 1 października b. r. wszyscy uprawnieni otrzymują ryczałt w wysokości 50% pobieranej renty bieżącej.

WYSOKOŚĆ WARTOŚCI ŚWIADCZEŃ I NALEŻNOŚCI EGZEKROWANYCH PRZEZ ORGANA GMINNE W TRYBIE ADMINISTRACYJNYM.

Wojewodowie w rozporządzeniach, wydanych na podstawie art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22.III.1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. N. 36, poz. 342), określają m. in. wysokość wartości świadczeń i należności do jakiej podległy im gminy miejskie i wiejskie mogą przeprowadzać egzekucję. Stawki te były w ten sposób bardzo zróżnicowane, co sprzeczne jest z dążeniem do unifikacji przepisów, a co najważniejsze — utrudniało zainteresowanym władzom i urzędom państwowym i samorządowym należyte wykorzystanie tego trybu egzekucyjnego.

Wobec powyższego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie okólnem z dnia 18 września 1930 r. (*Dzien. Urzęd. Min. Spr. Wewn. N. 15*, poz. 320) poleciło wojewodom stosować, jako maksymalne następujące normy wartości świadczeń wzgl. przedmiotu egzekucyjnego: I na obszarze b. zaboru rosyjskiego: a) dla gmin wiejskich — 1000

zł., b) dla miast niewydzielonych z pow. Zw. Kom. — 3.000 zł., c) dla miast wydzielonych — 5.000 zł.; II na obszarze b. zaboru austriackiego: a) dla gmin wiejskich — 250 zł., b) dla miast, podległych ustawie z dn 3.VII.1896 r. — 1.000 zł., c) dla miast, podległych ustawie z dnia 13.III.1889 r. — 2.000 zł., d) dla miast: Drohobycz, Kołomyi, Przemyśla, Nowego-Sącza, Rzeszowa, Stanisławowa, Stryja, Tarnowa, Tarnopola — 5.000 zł.; III na obszarze województw pomorskiego i poznańskiego: a) dla gmin wiejskich — 200 zł., b) dla miast z ludnością do 10.000 mieszkańców — 3.000 zł., c) dla miast większych — 5.000 zł.

INSPEKCJA WOJEWÓDZKA W DZIALE ZDROWIA PUBLICZNEGO.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku N. 188 z dnia 14.X.1930 r. podało wojewodom do zastosowania się zasady dokonywania inspekcji wojewódzkiej w dziale zdrowia publicznego. Organami inspekcji są: naczelnik wydziału zdrowia, inspektor lekarski i inspektor farmaceutyczny. W zakresie, specjalnie interesującym związki komunalne, naczelnik wydziału zdrowia nadzoruje lekarzy komunalnych, komunalne szpitale, pracownie badania żywności, zakłady badawcze i rozpoznawcze. Do okólnika dołączone są wzory dla materiałów sprawozdawczych w dziale zdrowia publicznego, które wojewoda przesyła Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

PRZESZKOLENIE PRZECIWIJAGLICZNE LEKARZY.

W N. 21 „Samorządu Miejskiego“ z r.b. na str. 1038 podana była wiadomość o organizowaniu przez Państw. Szkoły Hygjeny szóstego z kolei kursu przeciwjaglicznego dla lekarzy.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku N. 196 z dnia 31 października b. r. wezwało wojewodów do wywarcia nacisku na wszystkich lekarzy, mających styczność z akcją zwalczania jaglicy, aby ci ostatni, wszyscy bez wyjątku, odbyli przeszkolenie w tym zakresie w Państw. Szkole Hygjeny. Na przyszłość, zdaniem Ministerstwa, nie należy powierzać, zwłaszcza prowadzenia przychodni przeciwjaglicznych, lekarzom bez uprzedniego przeszkolenia ich w Państw. Szkole Hygjeny.

WYZNACZANIE CEN W UZDROWISKACH.

Okólnikiem z dnia 8.XI. br. Nr. 200 Min. Spr. Wewn. wyjaśniło, że obecnie nie przysługuje komisjom uzdrowiskowym prawo wyznaczania cen artykułów pierwszej potrzeby, które im przysługiwało w myśl art. 34, pkt. 8, ustawy o uzdrowiskach (Dz. U. z r. 1922 Nr. 31, poz. 254), a to ze względu na późniejsze rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31.VIII.1926 r. (Dz. U. Nr. 91, poz. 527), które specjalnie normuje kwestję regulowania i wyznaczania cen przedmiotów powszedniego użytku. Przepis art. 34, pkt. 8, ustawy o uzdrowiskach stracił moc obowiązującą w odniesieniu do artykułów, wymienionych w rozporządzeniu o zabezpieczeniu podaży przedmiotów pierwszej potrzeby z dnia 31.VIII. 1930 r.

Celem jednakże zapewnienia wpływu komisjom uzdrowiskowym na kształtowanie się cen w uzdrowiskach należy do miejscowych komisji do badania cen powoływać przedstawicieli komisji uzdrowiskowych — o ile odpowiadają oni warunkom, wymienionym w §§ 4 i 5 rozporządzenia Min. Spr. Wewn. z dn. 29.X.1929 r. (Dz. U. Nr. 81, poz. 607).

W wypadku niemożności zastosowania powyższej wskazówki w praktyce — władze, uprawnione do wyznaczania cen w uzdrowiskach, ceny te wyznaczyć mają w porozumieniu z właściwymi komisjami uzdrowiskowymi.

W SPRAWIE EWIDENCJI KONI, WYWOŻONYCH PRZEZ GDAŃSK.

W sprawie tej Ministerstwo Spraw Wewn. wydało okólnik z dnia 6 listopada br. Nr. 201, który (w streszczeniu) brzmi, jak następuje:

Eksport koni przez Gdańsk skoncentrowany jest w urzędzie celnym Hafenkanal, który jest obowiązany do przesyłania właściwym urzędom gminnym zawiadomień o wywozie koni; zawiadomienia pisane są w języku niemieckim.

Po otrzymaniu z powyższego urzędu celnego odnośnego zawiadomienia o wywozie konia należy postąpić stosownie do przepisów o skreśleniu koni z ewidencji.

Gdyby urząd gminny miał trudności z przetłumaczeniem zawiadomienia, może się zwrócić do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej z prośbą o przetłumaczenie.

Ponieważ stwierdzonem zostało, że przesłaniu zawiadomień do właściwych urzędów gminnych często na przeszkodzie stoi niewyraźne wskazanie na str. 4 — 8 dowodu tożsamości nazwy nie tylko gminy, ale nawet i powiatu, niemożliwej do odczytania również i polskiemu inspektorowi celnemu w Gdańsku, Ministerstwo zaznacza, iż należy zwrócić specjalną uwagę na czytelne wypisywanie powyższych danych, względnie odciskanie ich wyraźnym stemplem.

GMINY MIEJSKIE NIE MOGĄ POBIERAĆ OPŁAT DROGOWYCH.

W p. 9 okólnika z dnia 19.II.1927 r. Nr. 43 (SF. 842/27) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśniło, że opłaty drogowe mogą być wprowadzane z reguły tylko na rzecz powiatowych związków komunalnych i tylko zupełnie wyjątkowo na rzecz miast, wydzielonych z powiatowych związków komunalnych.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 19 listopada 1929 r. L. Rej. 4642/28 stanął jednakże na stanowisku, że według art. 19 ustawy drogowej z dn. 10.XII.1920 r. (Dz. U. R. P. z r. 1921 Nr. 6, poz. 32) jedynie wojewódzkie i powiatowe związki komunalne mogą w drodze uchwał nakładać specjalne opłaty, przeznaczone na utrzymanie dróg wojewódzkich i powiatowych, natomiast gminy, zarówno wiejskie jak i miejskie, a więc także miasta wydzielone, takich opłat specjalnych nakładać nie mogą, lecz pokrywają koszty budowy i utrzymania dróg gminnych z ogólnych źródeł dochodowych.

Wobec powyższego oraz z uwagi na postanowienia art. 5 ustawy z dn. 3.VIII.1922r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym w brzmieniu załącznika do obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dn. 26.VI.1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 400) Ministerstwo Spraw Wewn. okólnikiem z dnia 10 listopada r. b. Nr. 202 (SF. 224/3) zmieniło p. 9 wymienionego we wstępie okólnika, nadając mu następujące brzmienie:

„Opłaty drogowe można zatwierdzać tylko na rzecz powiatowych związków komunalnych.

Gminy wiejskie i miejskie nie mają prawa do poboru specjalnych opłat drogowych, o których mowa w niniejszym okólniku, a to dlatego, że pobór tych opłat opiera się na art. 19 ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 10 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6/1921, poz. 32), który daje wyraźnie odnośne uprawnienia tylko powiatowym i wojewódzkim związkom komunalnym.

Gminom miejskim natomiast przysługuje prawo wprowadzania podatku inwestycyjnego na budowę dróg.

Poza tem zarówno gminy miejskie, jak i wiejskie, mogą — na podstawie art. 23 wymienionej wyżej ustawy drogowej — pociągać do udziału w kosztach budowy i utrzymania dróg gminnych otrzymujących z budowy lub utrzymania tych dróg szczególne korzyści, lub też nadmiernie zużywających drogi, jak np. kopalnie, fabryki i inne przedsiębiorstwa.

Wreszcie zarówno gminy miejskie, jak i wiejskie, przewidziane mają pewne źródło dochodowe na pokrycie swoich wydatków drogowych w postanowieniach wymienionej ustawy o świadczeniach drogowych w naturze, które to świadczenia — stosownie do art. 31 wymienionej ustawy — zamienione być mogą na ekwiwalent w postaci opłat pieniężnych“.

EGZEKUCJA NALEŻNOŚCI POW. ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH.

Min. Spraw Wewnętrznych w okólniku N. 203 z dnia 15.XI. br. wyjaśniło, że obecnie egzekucja należności P. Z. U. Wz. powinna odbywać się wyłącznie na zasadach rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22.III.1928 r. (Dz. U. R. P. N. 36, p. 342), uwzględniając zmianę wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20.V. 1930 r. (Dz. U. R. P. N. 43, p. 369). Art. 32 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 27.V. 1927 r. o przymusie ubezpieczenia od ognia (Dz. U. R. P. N. 46, p. 410) obowiązuje nadal jedynie w zakresie tych postanowień, które nie dotyczą ściśle przymusowego ściągania odnośnych składek od opornych płatników.

W SPRAWIE USTALANIA I ZATWIERDZANIA PRELIMINARZY BUDŻETOWYCH ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH NA R. 1931/32.

W związku z prowadzonymi obecnie pracami nad ustaleniem preliminarzy budżetowych związków komunalnych na r. 1931/32 Ministerstwo Spr. Wewn. wydało okólnik z dn. 18.XI. br. Nr. 204, w którym udziela wskazówek co do zasad ustalania i zatwierdzania zamierzeń budżetowych związków komunalnych. Wskazówki te ujęte są w 12 punktach, których treść (w bardzo znacznem skróceniu) jest następująca:

1. Ministerstwo przypomina dawniejsze okólniki, nakazujące stosowanie oszczędności.

2. W obecnych warunkach gospodarczych i położeniu finansowem związków komunalnych etaty osobowe, wzgl. normy plac nie powinny ulegać zwiększeniu. Wypłacanie tak zw. 13 pensji jest sprzeczne z obowiązującymi przepisami prawnymi. Wszelkie dodatkowe wynagrodzenia należy przewidywać jedynie w pozycji „remuneracje“.

3. Szczególną uwagę winny zwrócić związki komunalne na ograniczenie wydatków osobowych w przedsiębiorstwach i zakładach komunalnych.

4. Kredyty na wydatki rzeczowo - administracyjne w zasadzie nie powinny przekroczyć sum, wykazanych w zamknięciach rachunkowych na r. 1927/28.

5. Świadczenia, do pokrywania których związek komunalny został zobowiązany w myśl zawartych umów i istniejących ustaw, należy preliminarować zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami względnie wymaganiami ustawowemi. Wydatki nie należące do kategorii obowiązkowych należy preliminarować po pokryciu obowiązkowych i w miarę realnych możliwości finansowych.

6. Uskutecznienie wydatków o charakterze budżetowym z sum pozabudżetowych

jest niedopuszczalne. Zarządy związków komunalnych w projektach budżetowych na rok 1931/32 winny przewidzieć kredyty na pokrycie wydatków uskutecznianych z sumy pozabudżetowych.

7. Z uwagi na trudności w uzyskiwaniu dogodnego kredytu długoterminowego, należy w zasadzie zaniechać preliminowania wydatków na nowe budowle i remonty kapitalne.

8. Ze względu na trudną sytuację gospodarczą powiatowe związki komunalne nie powinny obecnie korzystać z prawa poboru specjalnych dopłat od niewydzielonych z powiatów gmin miejskich na budowę nowych zakładów i urządzeń dobra publicznego.

9. W wypadkach, gdy obowiązujące ustawy, względnie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej nakładają na związki komunalne zadania, których spełnienie zostało uzależnione od uznania właściwej władzy nadzorczej — władza ta ma się wstrzymać aż do czasu poprawienia się sytuacji gospodarczej w Państwie z żądaniem od związków komunalnych spełnienia tych zadań.

10. Gminy wiejskie w b. zab. ros. mogą przewidywać podatek wyrównawczy w dotychczasowej wysokości również w budżetach na r. 1931/32.

11. Władze nadzorcze są uprawnione do wstawiania do budżetów związków komunalnych takich tylko wydatków, które należą do ustawowych obowiązków związków komunalnych, przyczem o ile odnośny przepis nie określa w jaki sposób ustawowy obowiązek ma być wykonany, to wybór sposobu należy zasadniczo pozostawić do uznania związku komunalnego, co nie przeszkadza władzy nadzorczej wskazać określony sposób w formie zalecenia, a tylko w wyjątkowych wypadkach w formie zastrzeżenia. W zarządzeniu o wstawieniu wydatku do budżetu winien być powołany przepis nakładający na związek komunalny odnośny obowiązek oraz wskazany sposób pokrycia.

12. Decyzje władz nadzorczych, wprowadzające zmiany do budżetów związków komunalnych, winny być powzięte po wysłuchaniu przedstawicieli związku komunalnego i po dokładnem zbadaniu stanu rzeczy, przyczem wystrzegać się należy zbędnego wkraczania w szczegóły, oraz należy baczyć, aby nie były naruszone nabyte przez kogokolwiek prawa i nie została obniżona sprawność administracyjna. Każda zmiana zastrzeżona, względnie wprowadzona przez władze nadzorcze do budżetu związku komunalnego winna być dostatecznie uzasadniona.

ZAOPATRZENIE EMERYTALNE PRACOWNIKÓW KOMUNALNYCH.

Szereg ważnych wyjaśnień w powyższej sprawie udzieliło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie swem z dnia 17.X. b. r. L. SS. 113/59. Wyjaśnienia te dotyczą przede wszystkim znacznych odchyłeń w statutach emerytalnych co do wysokości świadczeń emerytalnych, następnie warunków, jakim odpowiadać powinni niżsi funkcjonariusze samorządowi, objęci statutem emeryt. Pozatem Ministerstwo wyjaśnia, jak należy stosować § 46 i § 50 wzorowego statutu, i reguluje kwestję pokrywania kosztów, związanych z prowadzeniem rachunkowości funduszu emerytalnego.

REPREZENTACJA NA ZEWNĄTRZ GMINY MIEJSKIEJ, WYDZIELONEJ Z POWIATU W B. KRÓLESTWIE KONGRESOWEM.

Na skutek powstałych wątpliwości, kto reprezentuje na zewnątrz gminę miejską, wydzieloną z powiatu, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jednemu z wojewodów wyjaśniło, co następuje:

Według art. 20 dekretu o samorządzie miejskim z dn. 4 lutego 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 13, poz. 140) rada miejska jest przedstawicielką gminy oraz w sprawach, należących do zakresu działania gminy, — organem uchwałodawczym i kontrolującym. Wykonywanie swych uchwał rada miejska powierza z reguły magistratowi, co wynika z postanowienia art. 47 p. 1) powołanego dekretu — i zatem żadnej bezpośredniej działalności nazewnątrz nie przejawia.

Stosownie do art. 47 ustęp ostatni, dekretu o samorządzie miejskim z dnia 4 lutego 1919 r. magistrat reprezentuje gminę w zakresie swej ustawowej działalności; działalność ta w pierwszym rzędzie polega na wykonywaniu wszelkich uchwał rady miejskiej, z czego równocześnie wynika, że magistrat jest jedynym czynnikiem gminy, działającym bezpośrednio i nazewnątrz. Rolę taką spełnia magistrat zgodnie ze swoim charakterem, jako organ zarządzający i wykonawczy gminy (p. art. 46 dekretu z dn. 4.II. 1919 r.).

Z powyższego logicznie wypływa, że rada miejska jest reprezentantką gminy tylko w tych wypadkach, gdy chodzi o powzięcie odpowiednich uchwał, jeśli natomiast chodzi o wykonanie tychże uchwał, bądź wogóle o jakąkolwiek działalność nazewnątrz, wówczas przedstawicielstwo gminy przypada w udziale magistratowi.

Reprezentacja gminy na uroczystościach oficjalnych jest oczywiście, bezpośrednią działalnością nazewnątrz i jako taka winna być spełniana przez magistrat, względnie przez prezydenta miasta, jako kierownika i przedstawiciela magistratu (p. art. 50 dekretu z dnia 4 lutego 1919 r.).

W SPRAWIE WYSOKOŚCI KAR ZA ZWŁOKĘ PRZY WPLACANIU DANIN KOMUNALNYCH.

Przy ściąganiu zaległych danin komunalnych była wątpliwą kwestja — od jakiej sumy i za jaki okres czasu należy pobrać kary za zwłokę w wypadku, jeśli płatnik nie uiścił w terminie przypadającego od niego podatku, a następnie, na skutek wniesionego do władzy nadzorczej odwołania, uzyskał obniżenie pierwotnego wymiaru podatku. W powyższej sprawie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przy sposobności załatwienia konkretnego odwołania orzekło, iż — w wypadku obniżenia na skutek odwołania pierwotnego wymiaru podatku — kary za zwłokę należy obliczać od kwoty, ustalonej przez instancję odwoławczą, natomiast jeśli chodzi o okres, za który mają być liczone kary za zwłokę, to — z uwagi na to, iż w myśl art. 48 ustawy z dn. 11.VIII. 1923 r. o tymcz. ureg. fin. kom. „wniesienie odwołania nie wstrzymuje obowiązku uiszczenia podatku“, — do obliczenia okresu, za jaki należy pobrać kary za zwłokę, miarodajną jest data pierwotnego nakazu płatniczego.

PRZEPISY TECHNICZNE NA PRZYŁĄCZENIE URZĄDZEŃ ELEKTRYCZNYCH DO SIECI ROZDZIELCZYCH ZAKŁADÓW ELEKTRYCZNYCH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ.

W N. 269 Monitora Polskiego z r. b. pod poz. 366 ogłoszone zostały przepisy techniczne na przyłączenie urządzeń elektrycznych do sieci rozdzielczych zakładów elektrycznych użyteczności publicznej. Przepisy normują sprawy: przełączenie niskiego napięcia, sprawy pionów, liczników, urządzeń odbiorczych. Przepisy zostały zatwierdzone przez Ministra Robót Publicznych decyzją z dnia 19 listopada 1930 r., wydaną na podstawie art. 16 ustawy elektrycznej z dnia 21 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. N. 34 poz. 277).

NABYWANIE ŚWIADECTW PRZEMYSŁOWYCH NA R. 1931.

Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 18 października 1930 r. (Dz. Urzęd. Min. Skarbu N. 31, poz. 508) wezwało wszystkie podległe urzędy podatkowe do przystąpienia do wydawania świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na rok 1931. W szczególności m. in. łącznie z pobraniem opłaty państwowej za świadectwo przemysłowe należy pobrać dodatki na rzecz związków komunalnych w wysokości 30%, określonej w art. 119 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. N. 79, poz. 550), chyba, że przed rozpoczęciem akcji wydawania świadectw, gmina doniesie izbie skarbowej o uchwaleniu niższej stopy procentowej tych dodatków.

POBIERANIE ODSETEK ZA ODROCZENIE I KAR ZA ZWŁOKĘ OD ZALEGŁOŚCI W PODATKACH BEZPOŚREDNICH.

Ministerstwo Skarbu w okólniku z dnia 25 października 1930 r., ogłoszonym w Dz. Urzęd. Min. Skarbu N. 31 pod poz. 510 podało podległym władzom do zastosowania się szereg wskazówek co do postępowania przy pobieraniu odsetek za odroczenie lub kar za zwłokę od odroczonych lub rozłożonych na raty zaległości w podatkach bezpośrednich oraz opłatach stempowych i dewizach pokrewnych. Zasady tego okólnika mają analogiczne zastosowanie przy poborze danin komunalnych.

OPLATY OD OGIERÓW, NIE POSIADAJĄCYCH ŚWIADECTW UZNANIA.

Ministerstwo Rolnictwa w okólniku z dnia 24.XI. br. N. 1053 podało szczegółowe przepisy i instrukcje co do wprowadzenia w życie obowiązującej od dnia 1 stycznia 1931 r. ustawy z dnia 23 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. N. 24, poz. 247) o opłatach od ogierów, nie posiadających świadectw uznania. W dołączonej do okólnika instrukcji dla władz administracji ogólnej Ministerstwo zaleca nabywanie potrzebnych druków obwieszczeń, rejestrów, zaświadczeń i t. p. w Samorządowym Instytucie Wydawniczym (Warszawa, Świętokrzyska 13).

PLAN ZABUDOWY MIASTA BORYŚLAWIA.

Zarządzeniem Ministra Robót Publicznych z dnia 13 listopada r. b. wydanem w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych (Monitor Polski N. 267, poz. 365) zastrzeżono Ministrowi Robót Publicznych zatwierdzenie planów zabudowania miasta Borysławia w jego granicach, rozszerzonych rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 1930 r. (Dz. U. R. P. N. 44, poz. 375).

NOWE ROZPORZĄDZENIE O PODATKU ŁADUNKOWYM.

Dowiadujemy się, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przesłało do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie komunalnego podatku od towarów, przywożonych drogami żelaznymi, które zastąpi dotychczasowe rozporządzenie w tej sprawie z dnia 23.IX. 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 521).

Ważniejsze zmiany, które to nowe rozporządzenie wprowadza, są następujące:

Za „drobne przesyłki zwyczajne“, które korzystają z ulgi podatkowej (połowa opłaty kolejowej za odległość 5 km), uznane zostały przesyłki o wadze do 300 kg (dotychczas 20 kg.).

Taka sama ulgowa stawka podatkowa, która przysługiwała dotąd towarom, wymienionym w ustępie IV § 1 rozporządzenia z dnia 23.IX. 1929 r., rozszerzona została na szereg towarów, które z ulgi tej dotąd nie korzystały, przyczem towary, z ulgi tej korzystające, zostały szczegółowo wyliczone przy zachowaniu nomenklatury kolejowej taryfy towarowej.

Zwolniono od opodatkowania opakowanie i próżne naczynia zwrotne, rzeczy przesiedlenia i przesyłki niewykupione przez odbiorców i zwracane z powrotem na stację nadawczą za tym samym listem przewozowym.

Przy określeniu pojęcia „transito” zaznaczono, że podlegają opodatkowaniu towary, sprowadzane kolejami żelaznymi do sąsiednich stacyj kolejowych, a stamtąd bocznikami kolejowymi dowożone do miasta.

Na kolejach wąskotorowych podatek zostanie zryczałtowany, przyczem sumy ryczałtowe nie mogą przenosić: a) od przesyłki drobnej: do 200 kg — 0,30 zł., od 200 kg do 1 t — 0,50 zł., od 1 — 3 t — 1 zł, b) od przesyłki wagonowej 3 — 5 t — 2 zł., a powyżej 5 t — 3 zł. od każdego wagonu.

Rozporządzenie ma wejść w życie od dn. 1 grudnia br.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego

ROZKŁADANIE KOSZTÓW MECHANICZNEGO OCZYSZCZANIA ULIC.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po przeprowadzonej w dn. 27.3. b. r. rozprawie wydał w dn. 28.10. br. wyrok, na mocy którego oddalił, jako nieuzasadnioną, skargę H. S. (L. Rej. 5063-29) na orzeczenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w przedmiocie opłaty za mechaniczne oczyszczanie jezdni.

Przebieg sprawy. Rada Miejska m. W. uchwaliła na posiedzeniu z dn. 23.6. 1924 r.

— wprowadzić mechaniczne oczyszczanie miasta na ulicach, posiadających bruki gładkie, a na pokrycie związanych z tem wydatków, pobierać opłatę od właścicieli nieruchomości i placów w stosunku 1 metr. kw. powierzchni jezdni i chodników, przyległych do nieruchomości i placów.

Dalszą uchwałą z dnia 8.2. 1928 r. Rada Miejska postanowiła w roku budżetowym 1928/29 wydatki za mechaniczne oczyszczanie miasta w porze nocnej wraz z dwukrotnym polewaniem, ustalić w wysokości 50 gr. od 1 m. kw., podwyższoną na mocy uchwały z dn. 31.I. 1929 r. do 75 groszy.

Przytoczoną uchwałę Rady Miejskiej zatwierdziło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych reskryptem z dnia 31.3. 1928 r. N. S. G. 333/6/28, powołując się na postanowienia art. 21 p. 5 art. 38 i 63 dekrety o samorządzie miejskim z dn. 4.2. 1919 r. (Dz. pr. poz. 140).

Na mocy tych uchwał Zakład Oczyszczania Miasta wymierzył zarządzeniem z dnia 1.5. 1929 r. H. S., właścicielowi nieruchomości, opłatę w wysokości 532 zł. 50 gr. rocznie za mechaniczne oczyszczanie jezdni, przylegającej do nieruchomości. Od powyższego zarządzenia oraz od wymienionych uchwał Rady Miejskiej wniósł H. S. odwołanie do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w którym domaga się uchylenia tego zarządzenia oraz uchwał.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych orzeczeniem z dn. 3.7. 1929 r. Nr. S. G. 2485/2 nie uwzględniło wymienionego odwołania i zaskarżone zarządzenie utrzymało w mocy.

Rada Miejska cytowanymi wyżej uchwałami, zdaniem Ministerstwa, dokonała zamiany powinności naturalnej, obciążającej właścicieli nieruchomości z mocy art. 10 ustawy z dn. 7.10. 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. Nr. 89 poz. 656), względnie rozporządzenia Nadzwyczajnego Komisarza do spraw walki z epidemiami z dn. 19.7. 1924 r. (Dz. U. Nr. 70, poz. 679), na świadczenia pieniężne, do czego uprawnioną była z mocy art. 21 p. 5 dekretu z dn. 4.2. 1919 r. o samorządzie miejskim, a zatem zarządzenie Zakładu Oczyszczania Miasta z dn. 1.5. 1919, należało uznać za legalne.

Na powyższe orzeczenie wniósł H. S. skargę do N. T. A., w której wywodzi przede wszystkim, że w niniejszym wypadku nie może znaleźć zastosowania art. 10 ust. z 7. 10. 1921 r. (Dz. U., poz. 656) o przepisach porządkowych na drogach publicznych, gdyż wspomniany przepis ma na względzie jedynie utrzymanie odcinka drogi publicznej państwowej, wojewódzkiej lub powiatowej, który przechodzi przez miasto, miasteczko i t. d. Poza tem ustawa z dn. 7.10. 1921 r. wogóle nie ma zastosowania do ulic i placów, położonych w obrębie m. W., gdyż na zasadzie art. 1 punkt 4 ustawy z dn. 10.12. 1920 r. (Dz. Ust. poz. 32 z r. 1921), tylko te ulice i place miejskie mogą być uznane za drogi gminne, co do których zapadnie decyzja w trybie, tą ustawą przewidzianym, uznanie zaś takie w niniejszym wypadku nie nastąpiło.

Zdaniem skargi uchwały Rady Miejskiej z dn. 8.2. 1928 r. i z dn. 31.1. 1929 r. nie znajdują również oparcia prawnego w rozporządzeniu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza z dn. 10.6. 1921 r. (Dz. Ust. poz. 346), gdyż w myśl § 5 ust. 2, tegoż rozporządzenia do dozorców domowych, względnie do osób, które ich zastępują, należy w zasadzie obowiązek oczyszczania chodnika i połowy ulicy na przestrzeni, odpowiadającej szerokości frontu domu, oraz zebranie i usunięcie zmiotków. Z mocy art. 3 tegoż paragr. dozorca domowi nie mogą być od powyższych obowiązków zwolnieni. W związku z treścią § 14 tegoż rozporządzenia, dotyczącego regulaminów sanitarno - porządkowych, wynika, że gminy miejskie nie mają prawa przejmowania na siebie obowiązku oczyszczania ulic i placów i że cytowane wyżej rozporządzenie Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza nie stworzyło żadnych powinności naturalnych w stosunku do właścicieli nieruchomości wogóle, a w stosunku do pewnych kategorii tych właścicieli w szczególności, a przeto w braku powinności Rada Miejska nie mogła zamienić ich na świadczenia pieniężne w trybie art. 21 p. 5 dekretu o samorządzie miejskim, na co powołuje się zaskarżone orzeczenie. Przepisy cytowanego rozporządzenia, normując sposób oczyszczania ulic i placów, mogą być uchylone tylko w drodze ustawodawczej, a przeto uchwały Rady Miejskiej, dotyczące mechanicznego oczyszczania, w niczem nie mogą zmienić stanu rzeczy, w myśl którego ustawodawca obowiązek oczyszczania placów i ulic włożył na dozorców domowych.

Motywy wyroku. N. T. A., rozpatrując powyższą skargę w związku z treścią odpowiedzi interesowanego Magistratu oraz wywodami stron na rozprawie, rozważył, co następuje:

Wprawdzie skarga trafnie zarzuca, że powołany w uzasadnieniu zaskarżonego orze-

czenia przepis art. 10 ustawy z dn. 7.10. 1921 r. (Dz. U. poz. 565), sam przez się nie może być dostateczną podstawą prawną dla nałożenia przez Radę Miejską spornego obowiązku na ogół właścicieli nieruchomości, gdyż z przepisu tego wynika jasno, iż obowiązek ten może się odnosić jedynie do właścicieli nieruchomości, położonych przy „odcinkach dróg publicznych...., przechodzących przez miasto“, to jednak zważywszy,

że z treści obowiązującego postanowienia Generalnego Gubernatora Warszawskiego z dn. 11.6. 1899 r., wydanego na zasadzie najwyżej zatwierdzonej uchwały Komitetu Ministrów (ust. 1 postanowienia łącznie z punktami 16 i 17 instrukcji), wynika, że na właścicielach nieruchomości ciąży, zgodnie zresztą z istniejącymi w tej mierze od czasów przedrozbiorowych przepisami, obowiązek utrzymania czystości i porządku na przylegającej do nieruchomości części ulicy,

że obowiązku tego nie uchyliło rozporządzenie Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza z dn. 10.6. 1921 r. (Dz. U. poz. 346), i z dn. 19.7. 1924 r. (Dz. U. poz. 679), gdyż określony w nim osobisty obowiązek dozorców domów, jak to wynika z treści i intencji całego przepisu oraz zakresu działania komisarza (ustawa z dn. 14.7. 1920 r. Dz. U. poz. 288), ma zupełnie odmienny charakter, aniżeli obowiązek właścicieli nieruchomości, tak, że niezależnie od obowiązku właścicieli i niezależnie od wprowadzenia mechanicznego sposobu czyszczenia ulic, wspomniany obowiązek dozorców domów istnieje nadal, spoczywając niejako w chwili obecnej i straciwszy chwilowo swą aktualność z powodu, iż cel, do którego zmierzał, osiągnąć jest czasowo w inny sposób,

że zresztą samo rozporządzenie Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza przewiduje możliwość czasowego odstąpienia od ustanowionej w nim zasady co do sposobu utrzymywania porządku i czystości, jak również przywrócenia następnie tejże zasady (§ 5 ust. 3 i 4),

że wspomniane rozporządzenie nie reguluje bynajmniej stosunku właściciela nieruchomości do gminy i nie wpłynęło na zmianę obowiązków, uzasadnionych w stanie prawnym, jaki istniał w czasie wydawania tego rozporządzenia,

że Rada Miejska jest z mocy art. 11 względnie 21 p. 5 dekretu o samorządzie miejskim uprawniona do określenia sposobu wykonywania powyższego obowiązku przez właścicieli nieruchomości oraz do zamiany powinności interesowanych na świadczenia pieniężne,

że podniesiony na rozprawie zarzut skarżącego, iż opłatą za mechaniczne oczyszczanie ulic obciążono niesłusznie tylko pewną część właścicieli nieruchomości, a nie ich ogół, nie jest uzasadniony, gdyż opłata ta stanowi ekwiwalent powinności naturalnej właścicieli — a zatem Rada Miejska miała oczywiście prawo dokonać zamiany w tych rozmiarach, w jakich przejmowała na siebie wykonanie tejże powinności naturalnej,

oddalił skargę, jako nieuzasadnioną. *)

*) Od Redakcji. Z przytoczonych wyżej motywów wynika, że w miastach na obszarze b. Królestwa Kongresowego obowiązek utrzymywania czystości i porządku na ulicach, ciążyący na właścicielach nieruchomości, może być zamieniany na świadczenia pieniężne, na mocy odnośnych uchwał rad miejskich .

K r o n i k a.

I. Ogólna.

Marszałek Piłsudski honorowym obywatelem m. Równego.

Rada Miejska m. Równego na uroczystym posiedzeniu w dniu 8 listopada b. r., w związku z dziesięcioletnią rocznicą odparcia najazdu bolszewickiego, uchwaliła zwrócić się do Marszałka Józefa Piłsudskiego z prośbą o przyjęcie honorowego obywatelstwa miasta.

Odnosna uchwała Rady miejskiej została rozplakatowana w mieście.

Ze Związku Pracowników Samorządowych.

Odbyło się w Warszawie posiedzenie rady naczelnej związków pracowników samorządowych: miejskich, powiatowych i gminnych.

Uchwalono wystąpić do:

1) p. ministra spraw wewnętrznych z prośbą o przyspieszenie uchwalenia, znajdującej się w radzie ministrów pragmatyki służbowej dla pracowników samorządowych wszystkich trzech stopni, oraz przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym dla tych pracowników;

2) do p. ministra pracy i opieki społecznej o przyspieszenie nowelizacji ustawy o ubezpieczeniu społecznym pracowników samorządowych, a w szczególności o ubezpieczeniu na wypadek choroby, w celu ustawowego stwierdzenia, że poszczególne związki komunalne mogą ubezpieczać swych pracowników na wypadek choroby we własnym zakresie, o ile świadczenia komunalne nie są mniejsze od świadczeń kasy chorych;

3) do p. ministra spraw wewnętrznych o zwolnienie pracowników samorządowych w województwach zachodnich od uiszczania

dotatku komunalnego do państwowego podatku dochodowego.

Międzynarodowy Zjazd Instytucji Oszczędnościowych w Warszawie.

Międzynarodowe Biuro instytucji oszczędnościowych, mające stałą siedzibę w Medjolanie, organizuje dorocznie zjazdy przedstawicieli tych instytucji ze wszystkich krajów.

Ostatni taki zjazd odbył się w Innsbrucku, poprzedni w Londynie. Na najbliższy rok brano pod uwagę jako miejsca międzynarodowego zjazdu: Warszawę i Madryt. Ostatecznie wybrano Warszawę, mimo silnego oporu przedstawicieli niemieckich.

Międzynarodowy zjazd w Warszawie odbędzie się 28 czerwca 1931 r. Dnia 29 i 30 czerwca odbywać się będzie ogólnokrajowy zjazd instytucji oszczędnościowo-kredytowych, państwowych i samorządowych, — pod protektoratem Prezydenta Rzeczypospolitej.

Delegaci, biorący udział w międzynarodowym zjeździe instytucji oszczędnościowych w Warszawie w dn. 28 czerwca, będą następnie uczestniczyć w polskim zjeździe ogólnokrajowym w charakterze gości.

Rynek pracy.

Na rynku pracy we wrześniu br. nastąpiła dalsza poprawa. Liczba bezrobotnych spadła z 176.810 na 167.454, co jest zjawiskiem normalnie obserwowanym na początku jesieni. Liczba częściowo zatrudnionych spadła do 63.183, przyczem przeciętna zatrudnienia wynosiła 3,8 dni w tygodniu.

Najsilniejszy spadek bezrobocia zaznaczył się w przemyśle włókienniczym i wśród robotników niewykwalifikowanych.

Podatek inwestycyjny w roku 1930/31.

Nawiązując do notatki naszej w Nr. 20 „Samorządu Miejskiego“ (patrz „Głosy prasy“), w której zbijaliśmy mylny pogląd o nadmiernem obciążeniu ludności podatkiem inwestycyjnym, podajemy poniżej — celem uzasadnienia zajętego tam stanowiska — wykaz podatków inwestycyjnych, zatwierdzonych dla gmin miejskich na rok 1930/31, oraz porównanie tych sum z odnośnymi sumami z roku ubiegłego.

Do dnia 10.XI b. r. zatwierdzono ogółem dla gmin miejskich 20 statutów podatku inwestycyjnego na sumę zł. 746.187, a mianowicie:

- 1) Biłgoraj, na budowę szkoły — 7.000;
- 2) Brześć n/B., na zabrukowanie ulic — 40.000;
- 3) Chełm, na pomiary miasta i projekt rozbudowy — 19.000;
- 4) Częstochowa, na budowę szkoły — 127.638;
- 5) Dąbrowa Górń., na budowę szkoły powszechnej — 46.000;
- 6) Kleczew, na budowę targowicy i zabrukowanie rynku — 2.000;
- 7) Kosów Poleski, na dokończenie budowy 7 kl. szkoły powszechnej w Kosowie Poleskim — 4.400;
- 8) Kraśnik, na budowę remizy straży pożarnej — 16.000;
- 8) Lipno, na budowę szkoły powszechnej — 10.875;
- 10) Lublin, na remont domu opieki społecznej oraz udział w budowie szpitala psychiatrycznego w Chełmie — 65.000;
- 11) Łowicz, na budowę szkoły powszechnej — 25.000;
- 12) Ostrów Siedl., na budowę rzeźni — 4.200;
- 13) Ostrów Wielk., na spłatę pożyczki inwestycyjnej na wykończenie elektrowni, szkoły powszechnej i 3-ch domów czynszowych — 69.140.
- 14) Piotrków, na dokończenie budowy szkoły powszechnej — 32.400;

15) Siedlce, na budowę szkoły i pomiary miasta — 57.000;

16) Sokoly, na budowę studzien — 2.650;

17) Szczeczeszyn, na budowę dróg — 5.862;

18) Tykocin, na remont budynków miejskich, przebrukowanie i regulacja ulic i placów, zadrzewienie ulic i budowę studni — 2.232;

19) Wilno, na budowę dróg — 104.350;

20) Włocławek, na wojewódzki szpital psychiatryczny, wojew. fundusz meljoracyjny, Międzykomunalny Związek Opieki Społecznej, pomiary miasta, urządzenie plaży na Wiśle i powiększenie udziału w Zdrojowisku „Wieniec“ — 104.440.

Odmówiono zatwierdzenia statutu podatku inwestycyjnego dla 3 gmin miejskich na sumę 107.750 zł., a mianowicie:

1) Łomża, na budowę hal targowych — 44.000 zł.;

2) Ostrowiec, na sporządzenie planu rozbudowy miasta — 34.750 zł.;

3) Pińsk, na sporządzenie planu rozbudowy miasta — 30.000 zł.

W roku ubiegłym zatwierdzonych było ogółem 30 statutów na sumę 1.418.000 złotych, zaś odrzuconych było 12 statutów na sumę 348.200 zł.

Widzimy więc, iż w roku bieżącym podatek inwestycyjny jest dwukrotnie mniejszy, niż w roku ubiegłym.

Oplaty administracyjne za czynności komitetów rozbudowy.

Komitet Rozbudowy jest — stosownie do postanowień ustępu drugiego art. 2 rozporządzenia Prez. Rz. P. z dn. 22.IV.1927 r. o rozbudowie miast (Dz. U. Nr. 42, poz. 372) — urzędem miejskim, podległym magistratowi. Ponieważ gminy miejskie — w myśl postanowień art. 27 ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych — mogą pobierać opłaty administracyjne za czynności i poświadczenia urzędowe swoich organów, mogą więc być ustanowione także opłaty również za czyn-

ności i poświadczenia urzędowe Komitetu Rozbudowy. Wysokość ich powinna być uregulowana statutem opłat administracyjnych.

Według posiadanych przez nas informacji sprawa tych opłat w dziewięciu większych miastach Polski została rozmaicie uregulowana.

Magistraty miast: Poznania, Bydgoszczy, Częstochowy, Lublina, Krakowa, Lwowa — żadnych opłat za czynności Komitetów Rozbudowy nie pobierają.

Za czynności, związane z przyznawaniem przez Komitet Rozbudowy pożyczek z państwowego funduszu budowlanego, pobierane są opłaty: w Warszawie $2\frac{0}{100}$ — $1\frac{0}{100}$, w Łodzi $1\frac{0}{100}$, w Białymstoku $1\frac{0}{100}$ — $0,5\frac{0}{100}$, zależnie od sumy przyznanej pożyczki.

Za wydanie zaświadczenia, wymagającego wyjazdu Komisji, pobierane są w Warszawie i Łodzi opłaty po 15 zł.

Od zaświadczeń o wykończeniu domów, kredytowanych przez Komitet Rozbudowy, w celu zwolnienia właścicieli tych domów od podatku dochodowego, pobiera się w Warszawie 15 zł., niezależnie od kosztów budowy domu. Od podobnych zaświadczeń dla domów, niekredytowanych przez Komitet Rozbudowy, pobiera się 20 — 50 zł., zależnie od kosztu budowy domu.

Drogi betonowe.

Związek Polskich Fabryk Cementu wykonał nawierzchnię betonową na ul. Rzeźniczej we Lwowie. Również mają być wykonane podobne nawierzchnie na ulicach i drogach w Warszawie i Cieszynie, celem propagowania tego rodzaju dróg.

Do budowy dróg używa się nie zwykłego betonu budowlanego, lecz preparowanego według specjalnej metody włoskiej. Patent na Polskę został nabyty przez Związek Polskich Fabryk Cementu. Technicy, obeznani z budownictwem betonowym wogóle, muszą być jednak specjalnie szkoleni do budowy dróg betonowych.

Drogi te, według doświadczeń we Włoszech, gdzie znalazły najszersze zastosowanie, wykazują cały szereg zalet, z których najważniejszą jest łatwa i tania konserwacja. Ze względu na taniość konserwacji, koszt budowy dróg betonowych jest niższym od innych rodzajów nawierzchni.

Pęknięcia, jakie mogą powstawać pod wpływem rozszerzalności i kurczenia się betonu, łatwo usuwa się przez zalewanie bitumem.

Wzorowy gmach na pomieszczenie urzędów.

Komisja dla Usprawnienia Admin. Publ. przy Prezydjum Rady Ministrów podjęła inicjatywę opracowania projektu wzorowego gmachu na pomieszczenie wszystkich powiatowych urzędów administracji publicznej. Przeważnie urzędy te są rozrzucone po całym mieście, co stwarza niewygodę i stratę czasu dla publiczności, mającej do załatwienia sprawy w kilku urzędach, i utrudnia również tok urzędowania i stosunki między urzędami, zwłaszcza podległymi jednemu kierownictwu.

Inż. arch. Lisiecki po przeprowadzeniu badań opracował projekt takiego gmachu. W zasadzie w budynku tym mają znaleźć pomieszczenie wszystkie urzędy powiatowe rządowe i komunalne, z wyjątkiem sądów. Urząd pocztowy miałby się znajdować w osobnym skrzydle. Rozmieszczenie urzędów w gmachu byłoby takie, aby urzędy sobie nawzajem nie przeszkadzały. Wnętrza lokali zaprojektowane są na sposób bankowy. Pokoje oddzielne przewiduje się tylko w wypadkach konieczności służbowej.

Przyjęcie tego projektu przez powołane czynniki miałyby duże znaczenie dla celowego prowadzenia akcji budowy gmachów rządowych, zwłaszcza iż potrzeby nasze w tym zakresie są bardzo duże.

Zbiór praw.

Sekcja Zbioru Praw przy Komisji dla Uspraw. Adm. Pub. przy Prez. Rady Min.

opracowuje w dalszym ciągu systematyczny zbiór wszystkich tekstów prawnych z rozstrzygnięciem wszelkich wątpliwości co do mocy obowiązującej poszczególnych postanowień.

Dotychczas opracowano w całości referaty działu komunikacji, poczt i telegrafów, rolnictwa i spraw zagranicznych. Prawie w całości opracowane są referaty działu ustrojowego, przemysłu i handlu, robót publicznych, spraw wojskowych. Inne działy są na ukończeniu.

Obecnie referat główny zbioru praw podaje gotowe referaty ostatecznemu przejrzeniu.

Z Komitetu Floty Narodowej.

W dniu 30.X b. r. odbyło się zebranie sędziów i prokuratorów w sali Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Na zebraniu tym postanowiono przystąpić do zbierania składek w sferach sądowniczych na budowę okrętu p. n. „Temida“.

Odczyty o gospodarce komunalnej m. Warszawy.

Z inicjatywy p. prezydenta miasta inż. Z. Słomińskiego odbędzie się w ciągu sezonu zimowego cykl odczytów, mających za zadanie zobrazowanie pracy organów samorządu stołecznego. Odczyty mają na celu poinformowanie zarówno czynników rządowych i radzieckich jak i tych obywateli, którzy interesują się bliżej działalnością samorządu stolicy.

Odczyty, odbywające się w sali rady miejskiej obejmą całokształt gospodarki

miejskiej, a więc: finanse Warszawy, szkolnictwo miejskie i obowiązki miasta w zakresie realizacji szkolnictwa powszechnego, działalność kulturalną gminy, działalność Magistratu w zakresie opieki społecznej, zdrowia ludności, wodociągi i kanalizację, budownictwo miejskie, przedsiębiorstwa komunikacyjne, oświetlenie miasta, działalność w zakresie aprowizacji ludności, miejską służbę bezpieczeństwa, oczyszczanie miasta, działalność rzeźni miejskich, wreszcie ostatni odczyt zapozna słuchaczy z tem, jak pracuje kolegium Magistratu i podwładne mu organy.

Pierwszy z cyklu odczytów odbył się w sali Rady miejskiej dnia 26.XI br.. Dyr. finansowy Magistratu p. M. Jankowski mówił o „finansach Warszawy“.

Z Komunalnego Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego.

W dniu 1 grudnia br. odbędzie się w lokalu Polskiego Banku Komunalnego w Warszawie posiedzenie Komisji Komun. Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego, na którym mają być rozpatrzone sprawy udzielenia pożyczek następującym miastom: Parezew, Kielce, Krośniewice, Nieśwież, Opatów, Kobyń, Kazimierz Dolny, Skierniewice, Pruszków, Kossów, Ostrołęka, Tczew, oraz sprawy odroczenia terminu płatności udzielonych pożyczek następującym miastom: Pińczów, Nasielsk, Płock, Koło, Trzemeszno i Skarżysko - Kamienna.

Sprawozdanie z przebiegu tego posiedzenia podamy w następnym numerze „Samorządu Miejskiego“.

II. Z życia miast.

Administracja.

W miasteczku Dobra pod Turkiem odbyło się pierwsze posiedzenie organizacyjne nowej Rady Miejskiej, na którym dokonano wyboru nowego Magistratu. Burmistrzem wybrano p. Tomasza Muszyńskiego,

ławnikami p. Józefa Pawłowskiego i Jakóba Szkopa.

Ruch ludności.

W III kwartale br. ludność m. Torunia zwiększyła się o 742 głów. Przyrost natu-

ralny w tym okresie wyniósł 148. Stan ludności na 1.X br. wynosił 57.608 głów. Niemców przybyło 19, żydów 25 głów.

Ludność m. Białegostoku w ciągu czerwca br. wzrosła o 292 głów. Stan ludności wynosił w dniu 30.VI br. 97.487 głów.

W dn. 30.IX 1930 r. m. Bydgoszcz liczyło 117.811 mieszkańców, w tem było Polaków 108.350 (92,0%), Niemców 8.942 (7,6%), innych 519 (0,4%), żydów 1.755 (1,5%).

Przewaga liczby urodzin nad liczbą zgonów wynosi rocznie średnio przeszło 1200.

W rubryce zgonów uderza duży odsetek śmiertelności niemowląt, gdyż zgony niemowląt stanowią 30 — 34% zgonów wogóle. Gruźlica jest przyczyną 8 — 12% ogółu zgonów.

Wśród noworodków dzieci nieślubne stanowią 11 — 13%.

Komunikacja.

Magistrat m. Warszawy w dalszym ciągu otrzymuje propozycje finansistów zagranicznych, deklarujących swe kapitały na inwestycje miejskie. Ostatnio Magistrat otrzymał ofertę firmy „Oamala Trading Company Inc., New-York“, proponującą udzielenie pożyczki w sumie 4 — 5 milionów dolarów na rozwój i udoskonalenie miejskiej sieci autobusowej.

Budownictwo mieszkaniowe.

W sierpniu br. Magistrat m. Krakowa wydał 10 zezwoleń na budowę domów mieszkalnych i 16 zezwoleń na nadbudowy.

W czerwcu br. zakończono w Białymstoku budowę 1 domu mieszkalnego. W tym miesiącu rozpoczęto budowę 37 domów mieszkalnych, a ogółem znajdowało się w budowie 368 domów mieszkalnych.

W wyniku planowo prowadzonej akcji kredytowej, wyasygnowano na cele budownictwa mieszkaniowego w latach 1924

1925 — 47.722.000 zł., od r. 1926 do 1.X 1930 r. — 381.252.289 zł., czyli przeciętnie w tych ostatnich latach 80.400.000 zł. na rok. W r. 1930 wydano znacznie więcej, bo 136.605.968 zł. do 1 października, a do końca roku suma ta wzrośnie do 150 milion. złotych.

Do 30.IX b. r. pobudowano w Polsce 134.519 izb, przyczem największy rozwój budownictwa mieszkalnego przypada na okres 1926 — 1930.

Drogi i place.

W Wydziale technicznym Magistratu m. Warszawy sporządzana jest obecnie specjalna kartoteka, która stanowi ma ewidencję wszystkich robót wykonywanych na poszczególnych ulicach.

Na 1.490 ulic warszawskich sporządzono dotychczas 908 oddzielnych teczek dla takiej ilości ulic.

Odnutowywane tam będą przedewszystkiem wszelkie roboty brukarskie, a także gazowe, wodociągowe i kanalizacyjne.

Dział komunikacji Magistratu m. Warszawy sporządził wykaz robót brukarskich wykonanych w październiku b. r.

Okazuje się z tego, że w ub. mies. wyremontowano ogółem 62.650 m. kw. bruku.

Nowych robót wykonano: jezdnie z kamienia polnego — na ogólnej powierzchni 1.984 m. kw., jezdnie z kamienia łamanego na ogólnej powierzchni 311 m. kw., chodniki z płyt betonowych na ogólnej powierzchni 1.485 m. kw., chodniki z innych materiałów na ogólnej powierzchni 250 m. kw.

W III kwartale br. ułożono w Toruniu 6.000 m² nowych bruków i 6.600 m² nowych chodników.

Finanse.

We wrześniu b. r. lombard miejski w Warszawie wydał ogółem 4.606 pożyczek na sumę zł. 296.025. Przeciętna wysokość pożyczki wynosiła w centrali lombardu zł.

91,90, na oddziale zł. 39,21. Pożyczki do wysokości zł. 50 w liczbie 3.488 sztuk oprocentowane w stosunku niższym, wynosiły 75,73% ogólnej ilości wydanych pożyczek. Na ogólną ilość 13.949 zastawów było 7.000 przedmiotów złotych, 2.595 przedmiotów srebrnych i 4.309 przedmiotów codziennego użytku.

W miesiącu wrześniu spłacono całkowicie 4.722 pożyczek na sumę zł. 293.847 (w tem 3.569 pożyczek do wysokości zł. 50), spłacono częściowo 2.211 pożyczek na sumę zł. 50.361, prolongowano 4.466 pożyczek.

Budżety.

ZAMOŚĆ w woj. Lubelskiem, liczy obecnie zgórą 19.000 mieszkańców. Budżet tego miasta zamyka się w wydatkach i dochodach zwyczajnych sumą 814.460 złotych.

Najważniejsze pozycje wydatków wynoszą:

- 1 administracja ogólna 192.104 (23,5%),
- IV spłata długów 123.441 (15,1%),
- V drogi i place publicz. 101.246 (12,3%),
- VI oświata 75.990 (9,3%),
- IX opieka społeczna 115.600 (13%),
- XII bezpieczeństwo publiczne 77.462 (9,6%).

Wydatki nadzwyczajne przewidziane są w kwocie zł. 294.400 na następujące cele: pożyczka dla elektrowni miejskiej 66.363, budowa dróg, ulic i rowów osuszających 56.400, budowa chodników z płyt zł. 58.000, budowa parku zł. 6.000, budowa szkoły powszechnej zł. 100.000, roboty meljoracyjne zł. 5.000.

W dochodach ważniejsze pozycje są następujące: I. majątek komunalny zł. 75.220 (9,3%), II. przedsiębiorstwa komunalne zł. 95.894 (11,7%), IV. zwroty zł. 58.500 (7%), VI. opłaty za korzystanie z urządzeń dobra publicznego zł. 125.895 (15%), VIII. udział w podatkach państwowych zł. 84.000 (10,5%), X. podatki samoistne zł. 58.500 (7%).

Dochody nadzwyczajne wynoszą 294.400 złotych. Składają się na nie: zwrot za te-

reny miejskie, zajęte pod kolej zł. 218.000, podatek inwestycyjny 30.000 zł., specjalne dopłaty na budowę chodników 46.400 zł. Miasto posiada elektrownię, rzeźnię i łaźnię. Z elektrowni prelinowano 64.344 zł. czystego zysku, a z rzeźni 30.550 zł. Łaźnia jest zakładem samowystarczalnym.

CHEŁM w woj. Lubelskiem liczy obecnie około 23.500 mieszkańców. Budżet tego miasta na rok 1930/31 wynosi w wydatkach zwyczajnych 845.891 zł., nadzwyczajnych — 396.127 zł., w dochodach zwyczajnych 863.232 zł., nadzwyczajnych 427.114 złotych.

Najważniejsze pozycje wydatków zwyczajnych wynoszą: I. administracja ogólna zł. 192.535 (22,76%), IV. spłata długów zł. 155.529 (18,39%), V. drogi i place publiczne zł. 66.437 (7,85%), VI. oświata złotych 79.652 (9,42%), VIII. zdrowie publiczne zł. 55.935 (6,61%), IX. opieka społeczna złotych 107.623 (12,73%), XII. bezpieczeństwo publiczne zł. 97.219 (11,49%).

W wydatkach nadzwyczajnych figurują wydatki na: urządzenie bekoniarni 25.000 zł., dokończenie budowy szkoły powszechnej 259.127 zł., budowę baraku dla bezdomnych 50.000 zł.

W dochodach ważniejsze pozycje są następujące:

- I. majątek komunalny zł. 105.609 (12,23%),
- II. przedsiębiorstwa komunalne zł. 71.279 (8,26%),
- V. opłaty za korzystanie z urządzeń i zakładów dobra publicznego zł. 39.589 (4,59%),
- VII. dopłaty zł. 47.907 (5,55%),
- VIII. udział w podatkach państwowych zł. 41.226 (4,77%),
- IX. dodatki do podatków państwowych zł. 356.992 (41,36%),
- X. podatki samoistne zł. 159.778 (18,51%).

W dochodach uderza nas wysoki dochód z majątku miejskiego, bo wynoszący 12,23% wszystkich dochodów zwyczajnych. Na dochód ten składa się wpływ z czynszu dzierżawnego za wynajem sklepów i jatek w do-

mach miejskich, dochód z teatru miejskiego, targowicy miejskiej i innych obiektów miejskich.

W dochodach nadzwyczajnych przewidziano subwencję na budowę szkoły 50.000 zł., pożyczki na budowę szkoły 165.000 zł., na założenie betoniarni 25.000 zł., na zatrudnienie bezrobotnych 100.000 zł. oraz wpływ z podatku inwestycyjnego.

Zdrowotność.

Na wniosek Sekcji higieny szkolnej, wydział oświaty Magistratu m. Warszawy zamierza urządzić szereg ślizgawek na placach i boiskach szkolnych. Byłyby to ślizgawki sztuczne, utworzone przez polewanie placów wodą.

Ponadto dla niezamożnych uczniów mają być wydawane bezpłatne bilety dla umożliwienia im korzystania z ślizgawek prywatnych.

Sekcja higieny szkolnej Magistratu m. Warszawy zwraca specjalną uwagę na stan zdrowia zębów u dziatwy szkolnej i zatrudnia w tym celu 17 dentystów a ostatnio zawarła umowę z Kasą Chorych, która zobowiązała się uzupełnić tę liczbę dentystów w dwójnasób.

Kasa Chorych zgodziła się na to, gdyż dzieci szkolne mają przeważnie prawo do pomocy z Kasy, ponieważ ich rodzice są ubezpieczeni w Kasie.

Jak ważną jest sprawa leczenia zębów u dziatwy szkolnej, wskazuje na to statystyka, według której 85 procent dziatwy ma zepsute zęby. Przyczyną tego bywa b. często złe odżywianie, rachityzm, skrofuly, ale najczęściej pochodzi to z zaniedbania zębów.

Dyrekcja „Agrilu“ (Administracja gospodarstwa rolnego i leśnego) w Warszawie zastosowała w swoich zakładach mleczarskich wszelkie najnowsze urządzenia gwarantujące zdrowotność produktów.

Mleko agrilowskie przechodzi cały proces

przerobowy, kontrolowany automatycznie specjalnym zegarem. Laboratorium mleczarni stale bada jakość wyprodukowanego mleka i czuwa nad tem, aby przed oddaniem go do sprzedaży, mleko było najzupełniej odpowiadające wymaganiom.

Dnia 18.XI br. o godz. 2 po południu otwarto w Warszawie przy ul. Nadwiślańskiej Nr. 19 (Nowe Brudno) piąte kąpielisko miejskie i oddano je do użytku publiczności.

Nowe kąpielisko posiada 8 wanien, 16 indywidualnych kabin natryskowych, łaźnię rzymską i parową. Opłaty wynoszą: za użycie wanny 1 zł., za kabinę natryskową 60 gr., za łaźnię 50 gr., za użycie ręcznika 10 gr., za użycie mydła 10 gr.

W sprawozdaniu z działalności 8 Ośrodków zdrowia w Warszawie, za miesiąc październik znajdują się następujące cyfry, wskazujące na pracę różnego rodzaju poradni:

Z poradni dziecięcych korzystało w tym miesiącu ogółem 7.465 dzieci, ze specjalnych poradni pedologicznych 326; z poradni przeciwalkoholowej 852 osób, z poradni dla matek 1210, z poradni dentystycznych 969 osób, przeciwwenerycznych 1652, przeciwmalarycznych 14, przeciwgruźliczych 9759, przeciwjaglicznych 4824, laryngologicznych 285, z sanatorjów dziennych 52.

Ogółem korzystało zatem z tych poradni w październiku 25.500 osób dorosłych i dzieci. Według ilości rodzin, cyfrę tę określa się na 17.603.

Wszystkie poradnie wykazują znaczny wzrost frekwencji, z wyjątkiem poradni dla dzieci, dentystycznych i przeciwmalarycznych.

Z zakładu ortopedycznego korzysta 50 chłopców i 50 dziewcząt. Są to dzieci niezamożnych rodziców, którzy nie mogliby sobie pozwolić na leczenie swych dzieci w tego rodzaju zakładach prywatnych.

Oświata, kultura i sztuka.

Według ostatniego zestawienia liczbowego z miejskich szkół powszechnych w Warszawie, ilość dziatw zwiększyła się w bieżącym roku szkolnym blisko o 5 tysięcy.

Ogólna liczba oddziałów szkolnych wzrosła o 54, jednocześnie zwiększyło się przeciętne zaludnienie 1-go oddziału, które w ubiegłym roku wynosiło 42, w bieżącym zaś 43,8.

Założony niedawno Instytut propagandy sztuki w Warszawie rozwija ożywioną działalność.

W porozumieniu z Magistratem m. Warszawy Instytut przystępuje obecnie do organizowania na peryferiach miasta szeregu wystaw malarstwa, rzeźby i grafiki. Niższe ceny biletów umożliwią zwiedzanie tych wystaw najszerzszym masom robotniczym. Odpowiednio prowadzona akcja propagandowa zachęcać będzie ludność do zwiedzania tych wystaw, zaś cykl odczytów i pokazów pozwoli zaznajomić się każdemu ze współczesną twórczością artystyczną i rozszerzyć wiadomości z zakresu estetyki.

Ponadto Instytut propagandy sztuki zamierza zorganizować również wystawy popularne na prowincji. W mniejszych gminach, gdzie urządzenie wystaw dzieł oryginalnych byłoby zbyt trudne ze względów technicznych, zorganizowane będą wystawy reprodukcji najcenniejszych dzieł malarstwa polskiego doby ubiegłej i czasów najnowszych.

W tym celu Instytut zakupi kilkaset odpowiednich reprodukcji.

Ponadto przygotowywana jest popularna akcja wydawnicza.

Inspektorat artystyczny Magistratu m. Warszawy wzywa obecnie właścicieli restauracji i cukierni, urządzających latem werandy na chodnikach, celem porozumienia się z nimi co do sposobów ozdabiania tych werand, względnie ich przeróbki.

W dziedzinie tej jest wiele do zrobienia,

tembardziej, że życie kawiarniane w Warszawie z roku na rok się rozwija i liczba werand się zwiększa.

Inspektorat artystyczny zaczyna tę pracę wcześniej, aby właściciele restauracji i cukierni mogli zawnazu przygotować się do wprowadzenia odpowiednich zmian na swych werandach.

Szkolnictwo zawodowo kształcące w Warszawie znacznie rozwinęło się w ostatnich latach.

Szkół takich jest dzisiaj już 45, w czym 10 żeńskich. Kształci się w nich około 9 tysięcy uczniów i uczennic. Jest to w przybliżeniu cyfra faktycznego zapotrzebowania, w tym zakresie, można je zatem uważać za pokryte.

Wspaniale rozwinęto w ostatnim roku sieć bibliotek szkolnych. Już w r. 1928/29 istniały biblioteki przy 16 szkołach o łącznej ilości 9.746 książek. Dziś są 22 takie biblioteki liczące 11.981 tomów.

Wydatki miasta na utrzymanie szkolnictwa zawodowego wyniosły w ub. roku szkolnym 2.244.504 zł. Ministerstwo Oświaty udzieliło na tę akcję subwencji w wysokości około 250 tysięcy złotych.

Warszawskie szkolnictwo zawodowo-kształcące zatrudniało w ub. roku szkolnym 646 osób personelu nauczycielskiego.

Niedawno otwarto przy ulicy Żórawiej 21 w Warszawie świetlicę dla dziatwy szkolnej, przeznaczoną dla tych dzieci, które z powodu trudnych warunków domowych nie mogą w domu należycie przygotować zadań lekccyj. Świetlica ta powstała z inicjatywy prywatnej, dzięki ofiarności publicznej.

Korzysta z tej świetlicy 450 dzieci. Inicjatywa ta zasługuje na poparcie, a instytucje takie na rozpowszechnienie.

W dniu 8.XI br. nastąpiło w Łodzi otwarcie 11-go przedszkola miejskiego dla dzieci w wieku 4 — 6 lat. Przedszkole podzielone

jest na dwie klasy i mieści się w budynku szkolnym przy ul. B. Limanowskiego 124.

Magistrat m. Warszawy otrzymał ofertę przedsiębiorstw budowlanych, które podejmują się wybudować szereg budynków szkolnych na warunkach kredytowych. Koszt tej akcji budowlanej wynieśćby miał około 10 milionów zł., które miasto spłaciłoby w ciągu 5 lat.

W projekcie jest budowa szkół podwójnych powszechnych, obliczonych każda na 2.600 dzieci, przy ul. Bonifraterskiej, Dobrej, Żelaznej i Wawelskiej.

Prowadzona od kilku lat miejska szkoła sztuk zdobniczych i malarstwa w Warszawie rozwija się z roku na rok tak pod względem frekwencji uczniów, jak i poziomu nauki.

Szkoła dzieli się na 4 działy: malarstwa, rzeźby, grafiki i introligatorstwa artystycznego oraz dział architektury wnętrz.

Zdołano już zebrać pokaźną bibliotekę, składającą się z 793 tomów dzieł fachowych z dziedziny sztuk zdobniczych.

W roku ubiegłym 1929/30 pobierało naukę w tej szkole 147 uczniów i uczennic. Dziewcząt było nawet więcej niż chłopców, bo 75. Uczniowie pochodzą z różnych sfer. Jak wykazuje statystyka za ostatni rok kształciło się w szkole 12 uczniów — dzieci włościan, 11 — dzieci kupców, 18 — robotników, 32 — urzędników, 15 — rzemieślników, 7 — nauczycieli i t. d.

Frekwencja uczniów dobra, cyfrowo wyraża się rocznie 91%.

Na 147 uczniów promowano 136, niepromowano 11 uczniów i uczennic.

Prócz nauki dziennej prowadzone są również kursy wieczorowe i niedzielne. Wieczorowe obejmują 5 dni w tygodniu nauki rysunków z gipsu i żywego modelu, niedzielne — naukę rysunku z gipsu. Kursy wieczorowe liczyły 177 uczniów i uczennic.

zgłasza się zatem na nie najwięcej kandydatów. Na kursach niedzielnych kształciło się 100 uczniów i uczennic.

Opieka społeczna.

W III kwartale br. Magistrat m. Torunia wydał na gotówkowe zapomogi dla ubogich 37.305 zł. oraz na pomoc lekarską 17.558 zł. Obiadów bezpłatnych wydano 10.361 na łączną sumę 2.176 zł.

Na zasiłki bezrobotnym z Obw. Funduszu Bezrobocia wydano 53.296 zł.

W/g zestawień wydz. opieki społecznej Magistratu m. Warszawy o stanie zaludnienia miejskich schronisk dla bezdomnych, stan ten przedstawia się w cyfrach następujących: na 1 stycznia 1928 roku zamieszkiwało w schroniskach 1925 rodzin, na 1 stycznia 1929 roku — 2.807 rodzin, na 1 stycznia 1930 roku — 3.355 rodzin: stan na 1 listopada r. b., wynosi 3.820 rodzin z 15.207 osobami.

W październiku br. wydano w wydziale opieki społecznej m. Warszawy 189 bezpłatnych biletów kolejowych na koszt miasta.

Bilety te wydawane są osobom, które znalazły się w katastrofalnej sytuacji na bruku Warszawy.

W październiku br. korzystało z bezpłatnych obiadów wydawanych na rachunek Magistratu m. Warszawy w kuchniach Obywatelskiego komitetu 45.215 osób, w tym 29.772 bezrobotnych pracowników fizycznych i 15.443 umysłowych.

Wydatek miasta na ten cel wyniósł ponad 25 tysięcy zł.

Przedsiębiorstwa.

W III kwartale b. r. zużycie prądu z elektrowni miejskiej w Toruniu zwiększyło się o 42.204 kwg. Liczników przybyło 127 szt.

Miasto pobiera prąd z elektrowni okręgowej w Gródku.

Gmina m. Kalisza ubiega się o uzyskanie uprawnienia rządowego na urządzenie elektrowni okręgowej, mającej obsługiwać: teren m. Kalisza, gmin wiejskich: Kalisz, Tyńiec i Żydów pow. kaliskiego, oraz m. Skalmierzyce pow. ostrowskiego woj. poznańskiego. Elektrownia ma być zbudowana w Piwonicach w gm. Żydów. Napęd ma być ciepły, prąd zmienny trójfazowy, sieć częściowo podziemna.

W sprawie przyznania tego uprawnienia zostało wyznaczone przez wojewodę łódzkiego w porozumieniu z wojewodą poznańskim dochodzenie komisyjne na dzień 5.XII br. w Kaliszu.

W №269 „Monitora Polskiego“ z r.b. zostało zamieszczone obwieszczenie Ministerstwa Robót Publicznych o nadaniu gminie miasta Osieczna uprawnienia rządowego Nr. 132 na zakład elektryczny.

Uprawnienie zostało nadane na 30 lat i obowiązuje na obecnym terenie m. Osieczna i obszaru dworskiego Osieczna — Zamek, ewent. na terenach, które w przyszłości mogą być przyłączone do miasta, jeśli nie staną temu na przeszkodzie uprawnienia innych osób.

Cena prądu na niskim napięciu ustalona została na 95 groszy za kwg. dla światła i 47 groszy za kwg. dla siły. Ceny te mogą być zmienione w razie zmiany cen węgla, robocizny i 1 gr. czystego złota.

Dla urządzeń do 120 watów przyłączonej mocy mogą być stosowane opłaty ryczałtowe.

W „Monitorze Polskim“ Nr. 262 z 13.XI br. zamieszczonem zostało obwieszczenie Minist. Robót Publicznych o nadaniu gm. m. Świeciany uprawnienia rządowego Nr. 130 na zakład elektryczny. Uprawnienie nadane zostało na lat 30.

Elektrownia ma być czynna od zmierzchu do świtu. W razie zgłoszenia zapotrzebowania na energję elektryczną w ilości łącznie 15 kwg. w godzinach dziennych, elektrownia

będzie zobowiązana dostarczać prąd i w godzinach dziennych.

Teren uprawnienia obejmuje obecne terytorjum miasta i ewent. miejscowości, które w przyszłości do miasta będą przyłączone, o ile nie staną temu na przeszkodzie uprawnienia innych osób.

Oplatę za energję ustalono na 100 gr. za kwg. dla światła i 50 gr. za kwg. dla siły. Oplata za światło może być zryczałtowana w zależności od mocy i ilości przyłączonych lamp.

Ustalone w nadaniu maksymalne opłaty mogą ulec zmianie w zależności od zmian ceny węgla, robocizny i 1 gr. czystego złota.

Potrzeba budowy rzeźni w Wilnie, posiadającej chłodnię z przedchłodniami a ewentualnie i bekoniarnię, uznana została przez Magistrat, organizacje rolnicze, Izbę P.-H., Bank Rolny i wojskowość. Rzeźnia ma obsługiwać nie tylko potrzeby m. Wilna, lecz również potrzeby eksportu, tak producentów rolniczych, jak i przemysłu, rzemiosła i handlu. Ogólny koszt budowy rzeźni jest przewidziany na przeszło 4 milj. zł. Sprawę sfinansowania budowy ułatwia nader przychylne stanowisko Banku Rolnego. Do istniejącego miejskiego komitetu budowy rzeźni, będą dokooptowani 3 przedstawiciele organizacji rolniczych, 2 Izby Przemysłowo-Handlowej, Rzemieślniczej, 1 od wojskowości i 1 od Banku Rolnego. W ten sposób Komitet będzie liczył około 20 osób. Z Komitetu tego zostanie wyłoniony Wydział Wykonawczy, złożony z kilku osób. Wydział ten zajmie się pracami przygotowawczymi oraz obejmie ogólne kierownictwo budowy. Rzeźnia będzie miejską. W chłodni i bekoniarni natomiast będą miały w administracji udział sfery zainteresowane.

Elektrownia miejska w Białymstoku wyprodukowała w czerwcu br. 603.900 kwg. Strata w sieci wyniosła 10,3% (62.003 kwg).

Z oddanych korzystnie 541.847 kwg. zużytkowano do światła 17,2% i do siły 82,8%.

Wodociąg miejski w Białymstoku w czerwcu br. dostarczył ogółem 102.070 m³ wody. Największe zużycie na głowę ludności wynosiło 48 ltr. wody dziennie, najmniejsze około 26 litrów.

Dyrekcja gazowni warszawskiej przeprowadza obecnie odgałęzienie od przewodu tłocznego gazu wysokoprężnego, łączącego gazownię na Woli z gazownią na Ludnej.

Odgałęzienie to pójdzie przez Fort Bema na Żoliborz. Będzie to przewód początkowo 8-miocalowej, dalej 6-ciocalowej średnicy.

W związku z temi robotami wybudowano już dwie studzienki na Żoliborzu oraz na ulicy Płockiej, w których umieszczono t. zw. reduktory. Zadaniem tych reduktorów jest odpowiednie zmniejszenie ciśnienia gazu.

Na początku tego rozgałęzienia prężność gazu wynosi 5.000 mm., w reduktorach zmniejsza się ona stopniowo, dochodząc na Płockiej do 500 mm., a na Żoliborzu sprowadzając się już do normalnego ciśnienia, wynoszącego mniej więcej 95 mm.

Konsumenci gazu, zamieszkali między ul. Płocką a Żoliborzem, przyłączając się do przewodu o ciśnieniu 500 mm., będą korzystać z małych reduktorów, umieszczonych przed każdym domem.

Inwestycja ta przyczyni się wybitnie do zaopatrzenia, w możliwych w granicach zapotrzebowania, północno-zachodnich dzielnic Warszawy, rozwijających się bardzo szybko w ostatnich czasach.

W gazowni warszawskiej wprowadzone są obecnie w użycie t. zw. oczyszczalniki, czyli aparaty służące do pozbawiania gazu domieszek siarki i cjanków. Do aparatów tych używana jest specjalna ruda łunkowa lub darniowa.

Równocześnie zaprowadza się t. zw. przeciągacz, służący do przewodzenia gazu z jednego zbiornika do drugiego, oraz odsmo-

lauch, uwalniający gaz z dodatków smołowych.

Badania laboratoryjne idą obecnie w kierunku możliwie jak największego odtrucia i osuszenia gazu. Ten ostatni szczegół mógłby wpłynąć na zwiększenie kaloryczności gazu.

Wodociągi i kanalizacja.

W roku 1927/28 wykonano w Warszawie na wspólny koszt z właścicielami domów, przewody kanalne na sumę 1.081.806 złotych, w roku 1928/29 na sumę 1.188.676 zł., w roku 1929/30 na sumę 2.143.321 zł.

Na bieżący rok preliminowano 2.800.000 zł.

Na rok 1931/32 preliminuje się wobec ograniczonych środków tylko 400.000 złotych.

W ciągu października Warszawa zużyła 2.877.439 metr. sześć. wody. We wrześniu konsumpcja wody wyrażała się cyfrą metrów sześć. 2.898.698.

Zaznaczył się zatem pewien spadek w konsumpcji wody, co nie jest zjawiskiem normalnym, ponieważ o tej porze zazwyczaj podtrzymuje stan konsumpcji działalność zakładów przemysłowych. Zmniejszenie zużycia wody przypisać zatem należy obecnej sytuacji gospodarczej.

Wodociągi m. Częstochowy uruchomiono w dniu 1.I 1929 r.

Przeciętnie pompowano wody: w kwietniu 1929 r. — 433.000 ltr., w marcu 1930 r. — 1.670.000 ltr. Przeciętne zużycie wody na osobę i dobę wynosiło 73 ltr.

Na 1.IV 1930 r. było 63.049 m. b. rur wodociągowych.

Do sieci wodociągowej było przyłączonych w dniu 31.III 1929 r. 71 domów, w dniu zaś 31.III 1930 r. — 375 domów. W kwietniu 1929 r. korzystało z sieci wodociągowej 3.804 osoby, zaś w marcu 1930 r. — 22.014 osób. Cyfry powyższe świadczą o szybkim rozwoju sieci wodociągowej w Częstochowie.

Zużycie prądu na pompowanie 100.000 ltr. wynosiło przeciętnie 35,8 kwg.

Temperatura wody w ujęciu wynosi stale 9,5° C.

W dniu 31.III 1930 r. sieć kanalizacyjna m. Częstochowy wynosiła: 44.466 mb. kanałów sanitarnych, 3.259 mb. kanałów burzowych i 10.000 mb. starych kanałów.

Przepompowywano przeciętnie dziennie: w kwietniu 1929 r. 410 m³, w marcu 1930

r. — 1050 m³ ścieków, zużywając przeciętnie na przepompowanie 100 m³ ścieków 11,9 kwg.

Normalny odpływ ścieków wynosił na osobę i dobę 56 ltr.

W dniu 31.III 1929 r. było skanalizowanych 60 domów, w dniu zaś 31.III 1930 było 283 domy przyłączone do sieci kanalizacyjnej. Z kanalizacji korzystało w marcu 1929 r. 3.657 osób, zaś w marcu 1930 r. — 16.599 osób.

III. Różne.

Elektrownia miejska w Lublinie.

Elektrownia miejska w Lublinie należy do inwestycji, pobudowanych przez Magistrat kosztem t. zw. pożyczki Ulenowskiej. Budowę rozpoczęła w październiku 1927 r. firma Ulen, od marca zaś 1928 r. budowę prowadził Magistrat we własnym zakresie, stworzywszy w tym celu „Biuro Budowy Elektrowni Miejskiej“.

Dnia 11 listopada 1928 roku roboty zostały ukończone i elektrownię oddano do użytku publicznego.

Na pokrycie kosztów budowy elektrowni miasto zaciągnęło pożyczki na łączną sumę około 9.000.000 złotych, z których przypada około 5.000.000 zł. na efektywne wydatki, reszta zaś t. j. około 4.000.000 zł. na koszty zaciągnięcia pożyczek: Ulenowskiej, sanacyjnej i budowlanej.

W elektrowni zainstalowano: 2 turbozespoły po 1000/1400 kW. każdy, 3000 obrotów, 6600 woltów, 50 okresów, wyrobu szwedzkiej firmy „Stal“ syst. Ljunstroem;

2 kotły wodnorurkowe (Fitzner i Gamper w Sosnowcu) po 250 m kw. każdy, chłodnicę o wydajności 800 m³ na godzinę, a także inne niezbędne urządzenia pomocnicze.

Sieć elektryczna wykonana jest częściowo jako podziemna, kablowa, częściowo jako napowietrzna. Napięcie na sieci 380/220 woltów.

W chwili obecnej miasto posiada około

38 klm sieci kablowej i około 29 klm sieci napowietrznej.

Do odbiorców elektrowni należą oprócz osób i przedsiębiorstw prywatnych także i obiekty wojskowe, poczta i telegraf, stacja kolejowa oraz Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zbożowe, jako największy konsument w przyszłości.

Wobec stale zwiększającego się zapotrzebowania na energję elektryczną należy przypuszczać, że zainstalowane na elektrowni maszyny osiągną w tym roku przyszłym koniecznem będzie ustawienie jeszcze jednej maszyny o mocy 3000 kW. Pertraktacje z dostawcami w tym względzie zostały już rozpoczęte i sprawa będzie w niedługim czasie ostatecznie zdecydowana przez Zarząd Miasta.

Wodociąg i kanalizacja w Lublinie.

Pierwotnie miasto Lublin nie posiadając kanalizacji było zaopatrzone tylko w wodociągi, które powstały w 1891 r. i były prowadzone przez koncesjonarjusza Weisblata do 1918 r., kiedy był ustalony Zarząd Państwowy, zaś w 1921 r. miasto wystąpiło na drogę sądową o wykup wodociągów od koncesjonarjusza i od tego czasu ustanowiony był Zarząd Sądowy. Dopiero 30 września 1929 r. na mocy Wyroku Sądu Najwyższego wodociągi przejęte zostały na

własność miasta i włączone do nowych wodociągów i kanalizacji, wybudowanych przez firmę Ulen et Company i uruchomionych w m-cu listopadzie tegoż roku, stąd powstało duże przedsiębiorstwo pod nazwą Miejskie Wodociągi i Kanalizację w Lublinie z rozległą siecią wodociągową, wynoszącą 62 klm i siecią kanalizacyjną, wynoszącą 46 klm.

Wodociągi czerpią wodę z 8 studzien artezyjskich głębokości 50 mtr. każda, usytuowanych na Wrotkowie o wydajności 12.000.000 litrów wody na dobę. Z Wrotkowa woda częściowo grawitacyjnie, częściowo przy pomocy pomp niskiego ciśnienia doprowadzana jest do zbiornika o pojemności 3.500 mtr³ położonego przy stacji pomp wysokiego ciśnienia nad Bystrzycą przy Al. Marszałka Piłsudskiego, stąd za pomocą pomp wysokiego ciśnienia pracujących trójfaz. prąd. o napięciu 6000 volt przy wydajności 700 mtr. na godzinę wpływa do sieci rozdzielczej wodociągów, napędzając jednocześnie wieżę ciśnień o pojemności 2000 mtr³ położoną przy szosie warszawskiej.

System kanalizacji rozdzielczy, przyczem sieć kanalizacyjna składa się z betonowych kanałów oraz rur cementowych o średnicy od 600 do 200 mm i głównego kolektora o wym. 1200 × 800 mm.

Ścieki domowe przechodząc syfonem pod Bystrzycą, wpływają przez główny kolektor do płaskownika, następnie przechodzą przez kraty do komory zbiorczej, stąd są przepompowywane do studzien Imhoffa, które mogą przyjąć 700 mtr. ścieków na godzinę, komory szlamowe studni przy powyższej wydajności mogą magazynować szlam w przeciągu 5 — 6 miesięcy, po upływie którego to czasu szlam wypuszcza się periodycznie na złoża szlamowe, wyschnięty zaś na złożach szlamowych może być użyty jako nawóz.

Obecnie pompuje się około 3.500 mtr³ wody na dobę, przez stację przepompowań ścieków przechodzi około 1.200 mtr³ na do-

bę. Z wodociągiem jest połączonych 720 nieruchomości, skanalizowanych zaś jest 220 posesji.

Poświęcenie elektrowni w Łowiczu.

W dniu 17.XI. r. b. odbyła się w Łowiczu uroczystość poświęcenia elektrowni miejskiej, która zaopatruje również w energię elektryczną m. Sochaczew. Wkrótce z elektrowni łowickiej przesyłana będzie energia do szeregu miejscowości na terenie sąsiednich dwóch powiatów oraz do jednej z większych okolicznych fabryk.

W uroczystości tej brał udział wojewoda warszawski, dyrektor Okręg. Dyrekcji Robót Publicznych, miejscowy starosta, przedstawiciel Związku Miast oraz przedstawiciele miejscowego społeczeństwa.

Szczegóły, dotyczące tej elektrowni, zamieścimy w najbliższym numerze „Samorządu Miejskiego“ w artykule o gospodarce m. Łowicza.

Związek rewizyjny spółdzielni mieszkaniowych.

Na zebraniu przedstawicieli spółdzielni mieszkaniowych, działających na terenie Warszawy, postanowiono wybrać komitet organizacyjny w celu przygotowania utworzenia Związku Rewizyjnego spółdzielni mieszkaniowych i mieszkaniowo-budowlanych. Dotychczas spółdzielnie takie należą do mieszkaniowych związków rewizyjnych, obejmujących również inne dziedziny spółdzielczości.

„Sfera wpływów“ stolicy.

Sfera wpływów, jest to pojęcie dość obszerne. Mieści ono w sobie zagadnienia racjonalnej zabudowy, komunikacyjne, aprowizacyjne, zdrowotne etc. Celem planu regionalnego jest rozgraniczenie terytorjalne zasięgu oddziaływania stolicy na tereny wokół niej położone od takiego zasięgu innych większych ośrodków, jak Łódź, Radom, Siedlce, Płock i t. d. Plan ma ustalić, z jakich okolic dostarczane są stale dla War-

szawy warzywa, mleko i inne artykuły spożywcze, o ile i jak daleko Warszawa jest zainteresowana na okolicznych terytorjach pod względem komunikacyjnym, pod względem mieszkaniowym, ustalić ma wreszcie to wszystko co wiąże się z rozplanowaniem przyszłych dróg, parków, terenów przeznaczonych pod zakłady przemysłowe etc.

Badania, będące przygotowaniem do skonstruowania planu regionalnego, prowadzone będą mniej więcej na terenie 8 sąsiadujących powiatów.

Polska nie posiada dotychczas jeszcze takich planów regionalnych. Warszawski plan będzie pierwszą tego rodzaju pracą. Sporządza się go na zasadzie doświadczeń, które wykazały, że plany regulacyjne miast są niewystarczające o ile nie uwzględnia się jednocześnie najbliższych okolic, ku tym miastom grawitujących.

Koszty sporządzenia planu regionalnego ponosi stolica, przy pewnej pomocy władz państwowych. Ministerstwo Robót Publicznych przeznaczyło na ten cel narazie 5 tysięcy zł. W przyszłości w kosztach tych uczestniczyć będą również sejmiki okoliczne.

Przepisy dla rzeźni i targowisk zwierzęcych w Warszawie.

Na mocy dawnego prawa polskiego oraz na zasadzie postanowień Rady adm. b. Królestwa Polskiego, wreszcie na zasadzie dekretu o samorządzie miejskim z r. 1914 — Warszawie przysługuje monopol rzezi zwierząt oraz na utrzymanie i prowadzenie rzeźni w obrębie miasta. Monopol ten został potwierdzony wyrokami Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Ponieważ obecnie w związku z wejściem w życie Ustawy przemysłowej, która w art. 3 stanowi, że „prowadzenie przemysłu jest wolne i dozwolone każdemu, o ile rozporządzenie to nie przewiduje w tym względzie ograniczeń i wyjątków“ — mogłyby się nastręczyć wątpliwości, czy budowa i utrzymanie rzeźni oraz rzeź zwierząt na obsza-

rze miasta mają stanowić nadal wyłączne prawo gminy, czy też na obszarze gminy istnieje swoboda urządzania i prowadzenia rzeźni, — magistrat uznał za niezbędne uzyskanie wyraźnej i stanowczej uchwały rady miejskiej, potwierdzającej wzmiankowany monopol na obszarze miasta.

Rozwiązuje tę sprawę projekt „Postanowień obowiązujących o urządzaniu i prowadzeniu rzeźni i targowisk zwierzęcych na obszarze miasta stoł. Warszawy“, zgłoszony do zatwierdzenia radzie miejskiej.

Artykuł 1 i 2 tych postanowień ustalają wyraźnie, że budowa i eksploatacja rzeźni na obszarze Warszawy stanowi wyłączne monopol gminy, oraz że ubój wszelkich zwierząt dla celów spożycia może być dokonywany wyłącznie w rzeźniach miejskich.

Związki i organizacje zawodowe, działające na terenie rzeźni lub targowiska, obowiązane są swoje regulaminy, taryfy i t. p. przedstawiać zarządowi rzeźni do uzgodnienia i aprobaty. W dalszych artykułach jest mowa o zakazie sprzedawania lub kupowania na obszarze Warszawy zwierząt poza obrębem targowisk miejskich i o obowiązku przestrzegania przepisów sanitarno-weterynaryjnych.

Plantacje miejskie w Warszawie.

Dział ogrodnictwa miejskiego przystąpił obecnie do sadzenia drzew na ulicach oraz parkach i ogrodach stołecznych.

Posadzonych będzie ogółem 4 tysiące drzew. Co do gatunku uwzględniono przede wszystkim klony i lipy, w minimalnej tylko ilości kasztany. Według ostatnich doświadczeń uzyskanych w wielkich miastach europejskich, w których panuje ożywiony ruch samochodowy, na życie i rozwój kasztanów wpływają bardzo ujemnie wydzielające się t. zw. gazy spalinowe. To też np. w Paryżu wycięto szereg kasztanów, źle wytrzymujących tę atmosferę, a na ich miejsce sadi się masowo znacznie wytrzymalsze platany.

U nas o zastąpieniu kasztanów przez plantany nie może być mowy ze względów klimatycznych. Będą zatem sadzone klony, przede wszystkim klony welniste.

Zapasy węgla na zimę.

Miejskie Zakłady Zaopatrywania m. Warszawy utworzyły zapasową rezerwę węgla w ilości 2.000 tonn. Zapas ten może być naruszony tylko w razie silnych mrozów, zamieci śnieżnych, powodujących przerwy w ruchu kolejowym, i odczuwanym w związku z tem braku węgla na opał dla szerokich kół ludności.

Zeszłoroczny zapas wynosił 8.000 tonn, ilość ta okazała się jednak za wysoka.

Kursy betoniarskie w wojew. Lubelskiem.

W czasie od 22.IX do 4.X odbył się 5-y w tym roku kurs betoniarski w m. Biłgoraju, przy udziale 42 uczestników (poprzednie kursy odbywały się 2 w Lubartowie, 1 w Siedlcach i 1 w Białej Podlaskiej). Dzięki tym kursom województwo lubelskie posiada obecnie 244 siły fachowe, które mogą być wykorzystane przez samorządy przy organizowaniu betoniarni miejskich lub wiejskich. Ostatni tegoroczny kurs w m. Biłgoraju liczył 42 uczestników z 6 południowych powiatów woj. Lubelskiego.

Wykładowcami byli specjaliści przysłani przez firmę „Centrocement“, oraz firmę „Rzewuski i S-ka“ w Warszawie.

Subwencja na instytut radowy.

W roku 1929/30 subwencje m. Warszawy dla Komitetu budowy instytutu radowego imienia Marji Skłodowskiej-Curie oraz Daru narodowego dla wielkiej uczzonej wyniosły 7.500 zł. od wydziału oświaty i 50.000 zł. od wydziału opieki społecznej.

W tegorocznym budżecie utrzymano tylko subwencję Wydziału Oświaty, określając ją na 20.000 zł.

Udzielanie subwencji przez wydział opieki społecznej uznano za nieuzasadnione,

gdyż sprawy te nie należą do zakresu działania Wydziału.

Odciążenie śródmieścia.

W centrum każdego miasta odbywa się wzmożony ruch kołowy i pieszy. Jest to zjawisko naturalne, w Warszawie jednak przekracza ono normalne granice. W śródmieściu Warszawy jest — zwłaszcza, jeśli chodzi o ruch kołowy — tak ciasno, że trzeba bezwarunkowo szukać na to jakichś środków zaradczych.

Tendencja ta przejawia się poniekąd w planie regulacyjnym, który wyznacza w pewnej odległości od centrum nowe dzielnice: naukową, reprezentacyjną i t. p.

Jest bowiem rzeczą pewną, że przeciążenie śródmieścia wynika w dużej mierze z koncentracji w niem różnych biur, urzędów i zakładów naukowych. O wyprowadzce sklepów, kin, teatrów, nie może być mowy, lokują się one bowiem zawsze tam, gdzie skupia się najwięcej ludności, ale biura, niektóre szkoły i pracownie naukowe niewątpliwie można by przenieść bez trudności poza właściwe centrum miasta.

Stopniowo to się już realizuje. Szereg instytucji i biur samorządowych przeniósł się już, bądź przeniesie niebawem z centrum nieco dalej, przyczyniając się pośrednio do rozszerzenia pojęcia śródmieścia i pewnej dokoncentracji ruchu.

Jednym z najważniejszych fragmentów akcji, zmierzającej do ograniczenia ruchu w śródmieściu, jest przygotowywane zarządzenie o zmianie szlaku dla ruchu ciężarowego, ciągnącego się z t. zw. Syberji na ul. Towarowej przez Twardą, Sienną, Złotą lub Chmielną do Zgody i Brackiej, a dalej przez Książęcą na wybrzeże. Szlak ten stanowi najkrótszą drogę dla wozów ciężarowych, wiozących ładunki węglowe. Tarasują one niezbyt szeroką ul. Bracką i stwarzają zatory na rogu jej i Al. Jerozolimskiej, a pośrednio u zbiegu wspomnianych przecznice z Marszałkowską. Ruch ten skierowany ma

być przez nowy wiadukt na Towarowej, a następnie przez dość mało używane ulice równoległe do Al. Jerozolimskiej.

Groszowe oszczędności uczniowskie.

Kasa Oszczędności m. Warszawy od 1926 roku prowadzi dział drobnych oszczędności uczniowskich. Akcja ta jest dla Kasy interesem deficytowym, w jednym bowiem roku straty w tym dziale operacyj wyniosły około 142.000 zł., jednakowoż Kasa dalej ten dział rozwija ze względu na jego doniosłość społeczną i wychowawczą.

O rozwoju akcji przyzwyczajania najmłodszego pokolenia do oszczędności świadczą następujące cyfry:

W pierwszym roku wydano 2.470 oszczędnościowych książeczek szkolnych, a suma wkładów wynosiła wtedy 33.270 zł.

31.XII.1927 r. było już 7.569 książeczek na sumę 120.315 zł., w rok później 14.979 książeczek na sumę 269.750 zł., 31.XII z. r. 22.456 książeczek na sumę 410.988 zł., a obecnie jest 26.417 książeczek na sumę 44.196 zł. Te — tak pokaźną już — kwotę utworzyły drobne, przeważnie groszowe, oszczędności młodzieży szkolnej.

Z ogólnej liczby 26.417 książeczek — najwięcej przypada na szkoły powszechne 18.094. Rozmieszczone są one pomiędzy 162 takie szkoły, 3.456 książeczek posiada 26 szkół średnich, 3.272. — 58 szkół zawodowych, 1.283 — znajduje się w rękach różnych uczniów, którzy zaopatrzyli się w nie bez pośrednictwa kas oszczędności w szkołach.

Przewodnik miejski po Warszawie.

Wydział oświaty Magistratu m. Warszawy wyda wkrótce w druku specjalny przewodnik miejski po Warszawie, przeznaczony dla wycieczkowiczów.

Poszczególne instytucje miejskie mają opracować fachowo odpowiednie działy. Tak więc znajdują się w przewodniku dokładne, a

popularnie ujęte opisy urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, gazowniczych etc.

Niezależnie od tego uwzględnione będą w przewodniku te obiekty, które najczęściej są zwiedzane przez wycieczkowiczów, budynki reprezentacyjne, pomniki, parki i t. d.

Poświęcenie nowej szkoły i stacji pomp w Warszawie.

W dniu 14.XI. r. b. o godz. 10 rano odbyło się poświęcenie gmachu szkoły powszechnej przy ul. Gostyńskiej, obliczonej na 1.300 dzieci.

O godz. 11½ przed poł. poświęcono nowo-wybudowaną stację pomp kanałowych przy ul. Potockiej.

Rozbudowa Warszawy.

Znajdujący się obecnie w rozpatrywaniu komisji finansowo-budżetowej Rady Miejskiej program rozbudowy Warszawy obliczony na najbliższe 3 lata a opracowany przez komitet rozbudowy, zawiera na początku opis sytuacji mieszkaniowej, jaka wytworzyła się w Warszawie. Sytuacja ta przedstawia się bardzo niekorzystnie.

Większość lokali, bo 42% stanowią mieszkania jednoizbowe, a mieszkań odpowiadających mniej więcej warunkom kulturalnym jest zaledwie 12,7% około 3300 lokali jest takich, których ilość okien jest mniejsza od ilości pokoi. Lokale 1-izbowe zajmowane są przez całe rodziny. Przeludnienie w Warszawie dochodzi do stanu wprost niespotykanego w świecie, gdyż na jedną izbę mieszkalną wypada 3,93 osób i na 288.000 rodzin mamy zaledwie 200 tysięcy mieszkań. W miastach zachodnich gęstość zaludnienia jest 2 razy mniejsza niż w Warszawie, a mieszkania jednoizbowe stanowią znikomą część (Berlin 3%, Essen 0,7%).

Zakreślony szeroko program rozbudowy dąży do stworzenia większych rezerwuarów placów budowlanych po cenach niskich, dając możliwość uzyskania mieszkań ludności,

utrzymującej się z pracy zarobkowej, która w Warszawie jest w olbrzymiej większości. Na ten cel przeznaczone zostały tereny państwowe, leżące w pasie pofortecznym, z których po zaspokojeniu potrzeb państwowych i publicznych pozostaje na budowie mieszkalne około 600 ha., z czego blisko 100 ha. jest już zabudowanych. Przy zabudowaniu ich domami zwartemi dałoby się w znacznej mierze zaspokoić głód mieszkaniowy i

stworzyć warunki pozwalające do uregulowania cen placów budowlanych.

Na luźne budowle z zachowaniem systemu parcelacyjnego, określającego działki budowlane do 1500 metr. kw. pozostawiony jest w planie regulacji miasta pas 2-kilometrowej szerokości, otaczający właściwą Warszawę.

Przy tego rodzaju zabudowie, może się pomieścić około 5 milionów ludności.

IV. Kronika zagraniczna.

Rozwój gazownictwa w różnych krajach. *).

Według obliczeń z końca 1928 r., w Anglii około 36 milionów ludności jest spożywca gazu. Kapitał, inwestowany w gazowniach, wyniósł w tym czasie 163 miliony funtów szterlingów; personel, pracujący w gazowniach, wynosi przeszło 100.000 osób. Rozwój spożycia gazu w innych krajach anglo-saskich jest jeszcze większy, niż w Anglii, gdyż w Londynie, Sheffield i Bristol spożycie to wynosi 9,200 stóp sześć. na głowę, zaś w New-Yorku, Waszyngtonie i San Francisco zużycie gazu przeciętnie wynosi 12.500 stóp sześć. na głowę. W Kanadzie, pomimo olbrzymiego, może największego w świecie, zużycia prądu elektrycznego, posługiwanie się gazem jest dwa razy większe, niż w Stanach Zjednoczonych. Poza krajami anglo-saskimi rozwój gazownictwa da się zaobserwować w Japonii, gdzie istniało w 1928 r. 150 gazowni. O ile chodzi o skuteczne zużycie siły cieplnej, to przy produkcji gazu osiąga się 88% wartości termicznej węgla, podczas gdy produkcja elektryczności, nawet w najbardziej nowoczesnych elektrowniach, zużywa zaledwie 25% wartości termicznej węgla.

Walka z kurzem ulicznym.

Coraz baczniejszą uwagę poświęca się w krajach zachodnich sprawie walki z kurzem na drogach publicznych. Np. w Wiedniu w 1923 r. wysmołowcowano 300.000 m², z czego 2.287.300 m² wylano olejami mineralnymi i 99.700 m² wysmołowcowano. Na 2.387.300 m² drogi użyto 2.890.000 kg. olejów mineralnych po cenie 40.8 groszy austr. za 1 kg. (około 55 groszy polskich za kg.).

W Niemczech w ciągu ostatnich lat 5-ciu zużycie smoły na drogi wzrosło z 3.000 na 120.000 tonn rocznie. Francja, po doświadczeniach, poczynionych ze smołowaniami drogami w ciągu kilku lat, doszła do przekonania, iż drogi wysmołowane i dobrze utrzymywane, potrzebują naprawy dopiero po 10 — 12 latach, podczas gdy szosy zwykłe wymagają naprawy już po upływie trzech lat. Oszczędności, osiągnięte przez zmniejszenie zużycia drogi, oblicza się na 4.000 frs. na kilometr (ok. 1.500 zł.) rocznie.

W Polsce jedynie w Otwocku zostały drogi wysmołowcowane.

Organizacja służby zdrowia w New-Yorku.

W 1914 r. w New Yorku było zorganizowanych 9 biur dla spraw higieny; w 1928 r. powstało jeszcze jedno biuro, poświęcone specjalnie higienie niemowląt. Służba higieniczna zatrudnia liczny personel, a miano-

*) Por. „Pallettes Documentaires Municipales“ Nr. 116 — 1930 r.

wicie: 381 lekarzy, 285 chemików i bakterjologów, 22 weterynarzy, 20 dentystów, 609 pielęgniarek, 73 pielęgniarek jako siły pomocnicze, 25 dentystów higienistów, 423 urzędników, 262 kontrolerów produktów spożywczych, 303 urzędników niższego stopnia. Budżet działu służby higienicznej wynosił w 1930 r. 5.121.028 dolarów, czyli ok. 85 centów (ok. 8.50 zł.) na głowę mieszkańca rocznie.

Podwójna sieć wodociągowa.

Ilość wody, zużywanej w wielkich miastach dla celów przemysłowych — według danych niemieckich, wynosi cztery piąte ogólnego spożycia. Niektóre z miast niemieckich zaprowadziły u siebie podwójną sieć wodociągową, z których jedna dostarcza wody do picia, zaś druga — dla celów przemysłowych, celem zmniejszenia wydatków na oczyszczanie wody do picia, oraz celem zmniejszenia ciśnienia, gdyż np. straż ognio-wa nie będzie już korzystała z wody oczyszczanej, i nie trzeba będzie oczyszczać wody dla celów przemysłowych, ani jej sprowadzać nieraz z dalekich źródeł.

Z doświadczeń pod tym względem miast niemieckich okazało się jednak, że koszt sieci podwójnych rur jest bardzo wysoki, następnie, że zajmują one bardzo dużo miejsca na ulicach, wreszcie, że zawsze możliwym jest pomieszczenie się wody oczyszczonej, służącej do picia, z wodą nieoczyszczoną — dla celów przemysłowych.

Miasta Oldenburg, Pforstheim, Wiesbaden, z sieci podwójnej przeszły na sieć jednolitą wodociągową; wtęmieście Gera koszt wody przemysłowej jest wyższy od kosztu wody do picia. Frankfurt n/Menem, Hamburg, Stuttgart, Hannover, Worms, posiadają w dalszym ciągu podwójne wodociągi. Jedynie Fryburg saski jest zadowolony ze swej podwójnej sieci wodociągowej. Można stwierdzić, że poza Fryburgiem i Gera, wszystkie inne miasta posiadające podwójną

sieć, zamierzają wrócić do systemu jednej sieci wodociągowej.

Czy należy przewidzieć w planie miasta miejsce na boiska i parki?

Przy układaniu planu regulacyjnego ważną jest rzeczą ustalenie kierunku ulic jako ważnych arterij przy budowie lub rozbudowie miasta; niemniej w planie baczna należy zwrócić uwagę również na miejsca pod parki i boiska, gdyż wywierają one decydujący wpływ na przyszłe kształtowanie się dzielnic, sąsiadujących z wolnymi przestrzeniami. Autor amerykański, J. Haslett-Bell w czasopiśmie „Illinois Municipal Review“ 1 października 1929 r. omawia tę kwestję w dłuższym artykule p. t. „A municipal park system“; artykuł podzielony jest na kilka następujących rozdziałów: małe wolne przestrzenie, wielkie parki, boiska, bulwary, i aleje parkowe, rezerwy wolnych terenów, różne wolne przestrzenie. Autor podaje kilka przykładowych projektów rozplanowania i rozmiarów wolnych przestrzeni.

O wygląd estetyczny stacyj benzynowych

W ostatnich latach rozmnożyły się wszędzie stacje benzynowe, urągające wszelkim zasadom estetyki. Chcąc temu zapobiedz, w Anglii podjęło walkę z zeszpeceniem widoków przez stacje benzynowe T-wo „The Design and Industries Association“, przez specjalną propagandę. W tej sprawie ukazała się interesująca broszurka p. t. „The Village Pump“ wydana w Londynie przez firmę Sidgwick and Jackson. Broszurka zawiera liczne ilustracje i plany budowy stacyj benzynowych.

Działalność gospodarcza gmin niemieckich.

Sejm pruski w okresie lat 1928 — 29, zajmował się sprawą ograniczenia działalności gospodarczej gmin, wysuniętą przez rozmaite partje polityczne. Zagadnieniem tem zajmowała się komisja dla spraw komunal-

nych. Sprawozdanie jej prac zawarte jest w druku sejmu pruskiego nr. 3166. („Wirtschaftliche Betätigung der Gemeinden“. Bericht des Ausschusses für Gemeindeangelegenheiten. Preussischer Landtag, 3. Wahlperiode 1 Tagung 1928 - 29. Drucksache des Preussischen Landtags nr. 3166).

Sprawozdanie powyższe, poza odnośniami dezyderatami partyj politycznych, zawiera opinie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

i Ministerstwa Handlu. Wysunięte żądania ograniczenia działalności ekonomicznej gmin, nie uzyskały większości w komisji; poza uwzględnieniem pewnych postulatów, jak w sprawie równouprawnienia fiskalnego przedsiębiorstw gminnych i prywatnych, nie przeszły wnioski, zmierzające do ograniczenia działalności gmin, pozostało więc wszystko po dawnemu.

Poradnik.

Opodatkowanie autobusów.

Pytanie: Jeden z magistratów zapytuje, jakimi daninami na rzecz miasta mogą być obciążone istniejące w mieście przedsiębiorstwa autobusowe.

Odpowiedź: Daniny komunalne pobierane są bądź w formie dodatków do podatków państwowych, bądź też w formie samoistnych podatków i opłat. Przedsiębiorstwa autobusowe opłacają państwowy podatek przemysłowy i dochodowy; gminie miejskiej należy się dodatek do państwowego podatku przemysłowego (25% do podatku obrotowego i 30% ceny świadectwa przemysłowego — art. 8 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. i art. 119 ustawy o podatku przemysłowym), oraz 15%-owy udział w państwowym podatku dochodowym (znowelizowany art. 9 ustawy o podatku dochodowym). Jeżeli przedsiębiorstwo autobusowe posiada nieruchomości, może być przez gminę miejską obciążone dodatkiem do państwowego podatku od nieruchomości lub też samoistnym podatkiem od budynków. Podobnie może być przedsiębiorstwo autobusowe opodatkowane na rzecz gminy z tytułu posiadanych gruntów i placów budowlanych. Jeżeli gmina pobiera samoistny podatek inwestycyjny, obciąża nim również przedsiębiorstwo autobusowe w stosunku do ceny świad. przem., ewent. podatku od nieruchomości,

od gruntów i t. p.). Z tytułu szczególnych korzyści, jakie przedsiębiorstwo autobusowe odnosi z budowy i utrzymania miejskich dróg, ulic i placów, może być to przedsiębiorstwo pociągnięte do udziału w kosztach budowy i utrzymania tychże dróg, ulic i placów, a to na podstawie art. 23 ustawy drogowej. Na pokrycie kosztów założenia i utrzymania miejskich urzędów i zakładów dobra publicznego, przynoszących przedsiębiorstwu autobusowemu, szczególne korzyści gospodarcze lub udogodnienia, może być to przedsiębiorstwo pociągnięte do specjalnych dopłat, w myśl art. 31 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom.

Poza tem przedsiębiorstwo autobusowe może być pociągnięte do świadczeń drogowych w naturze na rzecz gminy miejskiej — na podstawie art. 29 i nast. ustawy drogowej, względnie do uiszczenia opłat w gotówce, stanowiących ekwiwalent tychże świadczeń (art. 31 ustawy drogowej).

Wkońcu należy nadmienić, że Ministerstwo Robót Publicznych opracowuje projekt ustawy o koncesjonowaniu przedsiębiorstw autobusowych i że według tego projektu (przesłanego w swoim czasie również Związkowi Miast Pol. do opinji), koncesja zawierać ma wyliczenie świadczeń przedsiębiorstwa autobusowego na rzecz dróg państwowych i samorządowych.

Obliczanie progresji w komunalnym podatku od gruntów państwowych.

Pytanie: Jeden z magistratów zapytuje, czy dodatek progresywny przy wymiarze samoistnego podatku miejskiego od gruntów państwowych, położonych w obrębie gminy, oblicza się w stosunku do tychże gruntów, czy też w stosunku do wszystkich gruntów państwowych w powiecie.

Odpowiedź: Przy wymiarze państwowego podatku od gruntów prywatnych za podstawę wymiaru dodatku progresywnego bierze się — stosownie do art. 2 ustawy z dnia 15.VI.1923 r. (Dz. U. Nr. 65, poz. 505) — sumę podatku, którą dany płatnik opłaca od swych posiadłości, położonych w granicach jednego powiatu.

Ponieważ grunty państwowe w gminach miejskich b. zaboru rosyjskiego — w myśl ustępu 6 art. 4 w związku z ustępem 2 art. 2 ustawy o tymczasowem ureg. fin. kom. — mogą być obciążone samoistnym podatkiem miejskim w wysokości kwot, którymi podobne grunty w sąsiedztwie są obciążone dodatkami do podatków państwowych, a dodatki są obliczane od podatku państwowego łącznie z progresją, przeto jasnem jest, że przy ustalaniu dodatku progresywnego w wymiarze samoistnego podatku od gruntów państwowych w danej gminie powinny być brane pod uwagę wszystkie grunty państwowe w danym powiecie.

Takie zresztą stanowisko w tej sprawie zajął w roku ubiegłym w swoim orzecznictwie N. T. A., w związku z czem Min. Spr. Wewn. zdecydowało się zmienić swoje odmienne w tym względzie stanowisko, wyrażone w okólniku z dnia 27.VIII.1926 r. Nr. III SF. 572/26 (mianowicie, że dodatek progresywny na rzecz danej gminy oblicza się tylko od gruntów państwowych, położonych w tejże gminie). Zmiana ta wyrazi się w specjalnem rozporządzeniu Ministra Spraw Wewn. o wymiarze samoistnego podatku komunalnego od gruntów państwowych, które to rozporządzenie — wedle informacji,

uzyskanych w Ministerstwie — ma się w najbliższym czasie ukazać w „Dzienniku Ust. R. P.”.

Podatek od spadków zagranicznych.

Pytanie: Jeden z magistratów zapytuje, czy gmina ma prawo wymierzyć podatek od spadku, pozostawionego na rzecz mieszkańca gminy w majątku ruchomym w Ameryce.

Odpowiedź: W myśl art. 16, ustęp 3, lit. a, ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych majątek ruchomy, otrzymany w drodze spadku, uważa się jako położony w miejscu zamieszkania spadkodawcy, jeśli zaś to miejsce znajduje się poza granicami państwa — w miejscu siedziby władzy, wymierzającej państwowy podatek od spadku. Przepis ten stwarza zatem fikcję prawną, że ruchomy majątek spadkowy znajduje się w tem miejscu, w którym znajduje się siedziba władzy, powołanej do wymiaru podatku spadkobiercy.

W niniejszym wypadku przeto gminie przysługuje prawo pobrania na swoją rzecz podatku spadkowego, jeśli właściwy dla niej urząd skarbowy od tegoż spadku wymierzył państwowy podatek spadkowy.

Egzekucja składki ogniowej.

Pytanie: Jeden z magistratów zapytuje, w jakim trybie ma być dokonywana egzekucja składki ogniowej, w szczególności — czy do egzekucji tej ma zastosowanie rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu przymusowem w administracji.

Odpowiedź: Ministerstwo Spraw Wewn. okólnikiem z dn. 15.XI. r. b. Nr. 203 wyjaśniło, że rozporządzenie Prezydenta Rzpl. z dn. 22.III.1928 r. o postępowaniu przymus. w adm. (Dz. U. Nr. 36, poz. 342), uchyliło artykułem 61 wszelkie przepisy sprzeczne z jego postanowieniami, a w szczególności i specjalne, odmienne postanowienia egzekucyjne, zawarte w art. 32 rozporządzenia Prez. Rzpl. z dn. 27.V.1927 r. o przymusie

ubezpiecz. od ognia i o Powsz. Zakł. Ub. Wz. (Dz. U. Nr. 46, poz 410).

Wobec powyższego egzekucja należności P. Z. U. W. powinna się odbywać obecnie wyłącznie na zasadach rozporządzenia o postępowaniu przym. w adm. — przy uwzględnieniu zmiany, wprowadzonej rozp. Rady Min. z dnia 20.V.1930 r. w sprawie obniżenia kar za zwłokę przy egzekucjach należności P. Z. U. W. (Dz. U. Nr. 43, poz. 369).

Pozostały jednakże nadal w mocy te przepisy art. 32 rozporządzenia o P. Z. U. W., które określają termin (2 tygodniowy) wypłacania pobieranych przez gminy składek ogólnych, oraz wysokość wynagrodzenia (3%), należnego gminom od P. Z. U. W., wreszcie przywilej pierwszeństwa składek przed innemi wierzytelnościami.

Osiedlanie się w mieście.

Magistrat pewnego miasta b. „Kongresówki“ zapytuje, czy można prawnie przeciwdziałać osiedlaniu się w mieście niepożądanych osób.

Odpowiedź: Instrukcja b. Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego z 1861 r. o sporządzaniu, prowadzeniu i utrzymywaniu ksiąg ludności, zawierająca ograniczenia swobody osiedlania się (rozdz. VI. § 53), obecnie utraciła moc obowiązującą.

Ze względu na to, że Konstytucja z roku 1921 wyraźnie postanawia, że obywatele Rzeczypospolitej korzystają z prawa swobodnego osiedlania się, niema zatem środka prawnego do przeciwdziałania osiedlaniu się osób, niepożądanych dla miasta.

Głosy prasy.

W tygodniku „Samorząd“ Nr. 46 organu Związku powiatowych związków komunalnych, ukazał się artykuł p. W. Gajewskiego, omawiający projekty rozporządzeń Ministra Spr. Wew., dotyczące budżetowania i rachunkowości w Związkach Komunalnych. P. W. Gajewski podnosi w nim w sposób jasny i żywy zagadnienie tak zwanych zaległości biernych i czynnych, a w związku z tem dokładności i przejrzystości sprawozdań rachunkowych Związków Komunalnych. Według autora sporządzanie zamknięć rachunkowych winno być oparte jedynie na rzeczywistych wpływach osiągniętych przez związek komunalny w okresie obrachunkowym, i nie zaliczanie, jak dotychczas, wpływów zaległych z podatków do wykonania budżetu. Takie stanowisko autora podyktowane jest troską o realność sporządzanych budżetów i o prawdziwość sprawozdań, które przy obecnie obowiązujących przepisach, pozostawiają wiele do życzenia, bo opierają się na wpły-

wach, które mogą być, a które jak doświadczenie wskazuje b. często zawodzą. Jest to b. cenna opinia w tej tak ważnej dla zw. komunalnych sprawie i dla tego radzimy samorządowcom artykuł ten przeczytać. Ze swej strony dodajemy, że w Związku Miast toczą się obecnie narady z rzeczoznawcami nad тезami do wspomnianych projektów rozporządzeń, w których to тезach wiele poglądów autora znajdzie swój wyraz.

W N. 44 „Samorządu“ M. Wójcik w artykule p. t. „O potrzebie własnych funduszków obrotowych“ porusza kwestję tworzenia przez związki komunalne w czasie najbliższym kapitałów rezerwowych, jako zawiązku funduszków obrotowych.

Autor wychodzi z założenia, iż związki komunalne mają szereg zadań, wykonanie których nie może ulegać zwłokę, wpływy zaś budżetowe nie odpowiadają danemu, chwilowo zwiększonemu zapotrzebowaniu gotów-

ki. Stąd powstaje konieczność uciekania się do kredytu krótkoterminowego i następnie związek komunalne zmuszone są płacić znaczne sumy tytułem procentów.

Ponieważ na znaczny spadek stopy procentowej w czasie najbliższym liczyć nie możemy, autor stawia wniosek utworzenia przez związki komunalne własnych rezerw obrotowych, chociażby w drodze zahamowania działalności samorządu w ciągu jednego — dwóch lat.

Autor uważa kwestję tę za dostatecznie dojrzałą. Naszem zdaniem, jednak sprawa jest do dyskusji i następcza poważne zastrzeżenia. Najsilniej odczuwają ciężar pro-

centów te związki komun., które nie dość ostrożnie podjęły inwestycje bez oparcia planu ich przeprowadzenia na własnych wpływach budżetowych lub bezwzględnie zapewnionym kredycie długoterminowym. Ostrożne budżetowanie w dużym stopniu przyczyni się do usunięcia istniejących braków. Tworzenie przez związki komun. rezerw obrotowych w tak szybkim tempie nie dałoby się pogodzić z potrzebami życia, dość jeszcze przecież prymitywnego większości naszego samorządu.

Proponowana przez autora akcja niewątpliwie spotkałaby się z żywym protestem ze strony wszystkich warstw społeczeństwa.

Biblijografia.

Zbiór przepisów o zaopatrzeniu emerytalnem pracowników komun. b. zab. ros. Wydawnictwo Rady Naczelnej Związków Pracown. Samorz. (str. 113).

Broшура ta zawiera nie tylko wszystkie rozporządzenia i okólniki, dotyczące się zaopatrzenia emerytalnego, lecz również obszernie komentarze do statutu emerytalnego i przepisów o rachunkowości funduszu em. z dołączeniem wzorów wszystkich niezbędnych formularzy, legitymacyj ubezpieczeniowych, wzorów ksiąg rachunkowych i t. p.

Praca ta jest źródłem wyczerpującym informacyjnym zarówno dla związków komunalnych jak i dla pracowników komun.; jest do nabycia w Sekretarjacie Rady Nacz. Zw. Prac. Samorz. (Warszawa, Kredytowa 16/20) w cenie 3 zł. za egzempl.

Prac Komisji Kodyfikacyjnej"; Gidyński dr.: „Czy adwokat jako rzecznik strony w procesie karnym podlega t. zw. sesyjnej władzy porządkowej"; Pietkiewicz Z.: „Samorząd gospodarczy w Polsce". — Przegląd piśmiennictwa: 46 recenzji i sprawozdań krytycznych z zakresu prawa, ekonomji i socjologii oraz bogata biblijografia odnośnej literatury polskiej i obcej — Przegląd prawodawstwa: Zobowiązania międzynarodowe Polski. Prawo administracyjne. Kronika ustawodawcza — Sądownictwo: Przegląd Orzecznictwa karnego i cywilnego Sądu Najwyższego dla wszystkich ziem polskich, Orzecznictwo Najwyższego trybunału administracyjnego, — Kronika gospodarcza, socjalna i samorządowa.

Prenumerata roczna 25 zł we wszystkich księgarniach.

„Prace seminarjum ze skarbowości i prawa skarbowego oraz ze statystyki".

Wydane przez Wydział prawa i nauk społecznych Uniwersytetu Wileńskiego. Wilno 1931.

Pod redakcją Prof. K. Gutowskiego. Tom I.

Wyszedł z druku 4-ty zeszyt „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego". Na treść zeszytu składają się: Artykuły: Prof. Makarewicz: „Powrotna fala"; Bouffall Br.: „Wyjęcie wojny z pod prawa w pakcie Kelloga"; Kierski prez.: „Bilans

Na ten tom składa się 8 prac studentów
wzgl. absolwentów Uniwersytetu Wileńskiego.
Przeważają prace z zakresu skarbowo-
ści; należą do nich następujące rozprawy:
A. Dmitrjewa „Próba ogólnej teorii wydat-
ków publicznych“, S. Frydmana „Uwagi do
podstaw skarbowości“, W. Błużyka „Polski
podatek dochodowy w świetle teorii podat-
ków“, M. Brojdesa „Wpływ polskiego po-
datku przemysłowego na produkcję“, W.
Runcewicza „Zastosowanie wskazań nauko-
wej organizacji pracy w zarządzie podatków
bezpośrednich w Polsce“ i W. Baranowskie-
go „Pierwiastki socjalno - polityczne w sy-
stemie podatkowym Związku Socjalistycz-
nych Republik Rad.“

Książka zawiera nadto rozprawę z dziedziny teorii statystyki J. Rutskiego „Zależności statystyczne. Próba analizy logicznej“ oraz pracę K. Króla „Stabilizacja konjunktury gospodarczej, a polityka bankowa“.

Wszystkie te prace opierają się na dobrze opracowanym materiale naukowym i stoją wysoko pod względem metody opracowania zagadnień. Prace z dziedziny skarbowości podejmują naukową ocenę ustaw podatkowych i ich wpływu na życie gospodarcze.

Cały ten zbiór rozpraw jest wyrazem wysokiego poziomu Seminarjum, prowadzonego przez Prof. K. Gutkowskiego.

Myśl wydania doskonałych prac należy
powitać z uznaniem.

Staraniem niemieckich związków miast i niemieckiego instytutu ekonomizacji pracy

w administracji publicznej (DIWIV.) wyszła książka pod tytułem: „Reformen in der städtischen Verwaltungen“ (Reformy w administracji miejskiej), w opracowaniu Dr. Löser'a, przedstawiciela niemieckich zw. miast i Dr. Couvé'go — radcy kolei państwowych i sekretarza DIWIV.

Z interesującej tej pracy wynika, że niemieckie związki miast, jak również poszczególne miasta niemieckie wkładają dużo wysiłku w sprawy, dotyczących usprawnienia administracji miejskiej, jej racjonalizacji i organizacji.

Po za wstępniemi artykułami ogólnemi, dotyczącemi spraw racjonalizacji w dziedzinie administracji publicznej, znajdujemy w książce obszerny materiał, zgromadzony przez poszczególne miasta w postaci sprawozdań z wyniku reform, obejmujących całość gospodarki miejskiej lub też poszczególne jej części bądź zagadnień. Ponadto w wydawnictwie zostały omówione poszczególne systemy organizacji biurowej i rachunkowości, oraz środki pomocnicze, jakimi są maszyny do pisania, powielania, księgowania, rachowania a nawet dyktowania. Takie zagadnienia jest normalizacja druków, organizacja archiwów, system kartotekowy, kontotekowy, organizacja księgowości i kasowości znalazły tu swój wyraz i krótki opis. Jest to początek zamierzonego stałego wydawnictwa, poświęconego wyłącznie studjom i pracom nad racjonalizacją administracji miejskiej.